

**ANKARA KENTİ'NİN BAZI
SAKLI BAHÇELERİ**

Sena Nur ANGIN

**Yüksek Lisans Tezi
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Prof. Dr. Hasan YILMAZ
2017**

Her hakkı saklıdır

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA KENTİ’NİN BAZI SAKLI BAHÇELERİ

Sena Nur ANGIN

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**ERZURUM
2017**

Her Hakkı Saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEZ ONAY FORMU

ANKARA KENTİNİN BAZI SAKLI BAĞÇELERİ

Prof. Dr. Hasan YILMAZ danışmanlığında, Sena Nur ANGIN tarafından hazırlanan bu çalışma 10/04/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak **oybirliği/oy çokluğu (.../...)** ile kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Hasan YILMAZ

İmza :

Üye : Doç. Dr. Hilal TURGUT

İmza :

Üye : Doç. Dr. Işık SEZEN

İmza :

Yukarıdaki sonuç;

Enstitü Yönetim Kurulu 20/04/2017 tarih ve 16/25 nolu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Cavit KAZAZ
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ANKARA KENTİ’NİN BAZI SAKLI BAHÇELERİ

Sena Nur ANGIN

Atatürk Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Hasan YILMAZ

Kentsel mekanlarda günlük yaşamın yakınında veya içinde yer alan ölçeği ve içeriği farklı açık-yeşil alanların varlığı sadece görsel/estetik açıdan değil, ekolojik, ekonomik ve ruhsal bakımdan da oldukça önemlidir. Bu yüzden günümüzde yeşil alan kavramı değişerek farklı bir boyuta ulaşmış ve insanların özlemini duyduğu yeşil alanlar bulundukları mekânın içine taşınarak farklı bir kavram olan Saklı Bahçe’yi ortaya çıkarmıştır.

Saklı bahçe, mekana kimlik kazandırmada, mekanın tercih edilmesinde, kısa sürelerde rekreasyonel taleplerin sağlanmasında, estetik ve ekolojik faydalar sağlamasında üstlendiği roller nedeniyle kentsel mekanlarda yeni bir anlayış olarak hızla yayılmaktadır. Tabiatın ufak bir kesitinin verilmesiyle doğanın yansımaları yapılmakta; bu sayede de, beton yapıların insan psikolojisindeki baskısı azaltılmakta ve bu alanlar farklı bir atmosfere büründürülmektedir. Bu çalışmada Ankara’da saklı bahçe kavramına uygun 5 farklı kullanım alanı içeren yapı kitleleri (hastane, avm, tesis, lokanta ve otel) incelenmiştir. Bu bahçelerde alan kullanımı, konstrüksiyon ve yeşil yapı elemanları, çevre ve bina ilişkileri tespit edilmiştir. Mekânı kullanan kişilerle yapılan birebir görüşmelerle bahçelerin memnuniyet durumları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda saklı bahçelerin, bulundukları mekân üzerine görsel, estetik, ekonomik ve ekolojik faydalar sağladığı sonucuna varılmıştır. Bu bahçelerin değişik mekânlarda kullanımının yaygınlaştırılması, görsel/estetik ve fonksiyonel olarak sağladıkları katkılar yanında, kent yaşantısından sıkılan kent insanları için de bir çıkış yolu olacağı üzerinde durulmuştur.

2017, 127 sayfa

Anahtar Kelimeler: Saklı Bahçe, Avlu Bahçe, İç Bahçe, Arka Bahçe

ABSTRACT

Master Thesis

SOME SECRET GARDEN'S OF ANKARA CITY

Sena Nur ANGIN

Atatürk University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Hasan YILMAZ

The scale and contents of different open-green spaces located in or near daily life in urban spaces are of great importance not only for the visual/aesthetic point of view, but also for the ecological, economical, and spiritual aspects. Because of this reason, the concept of green space has changed and reached to a different extent nowadays. The green spaces, where people have longed for, have moved into the space where they live, creating a different concept named as Secret Garden.

The concept of Secret Garden is a new understanding, which is spreading rapidly in the urban spaces due to the roles it undertake. These undertaken roles can be summarized as follow; giving identification to the place, the preference of the place, the provision of recreational demands in a short time and the aesthetic and ecological benefits. The pressure of concrete structures on human psychology is reduced by the reflection of nature in a small cross section, and with the help of these reflections the area is separated by a different atmosphere. Five different structural units differing in usage (hospitals, shopping malls, facilities, restaurants, and hotels) and suitable for the concept of secret garden in Ankara were examined in this study. Field usage, construction and green building elements, and environment-building relations of these secret gardens have been determined. Satisfaction/pleasure status of the gardens was examined by interviewing the people using the space.

Results obtained in this study have shown that secret gardens provide visual, aesthetic, economic and ecological benefits to the space where they are located. It has been emphasized that increase in the usage of these gardens in different places will not only be a way out for city people who are squeezed from urban life but also give a visual/aesthetic and functional contribution to the city and place.

2017, 127 page

Keywords: Secret Garden, Courtyard Garden, Interior Garden, Exterior Garden

TEŞEKKÜR

“Ankara Kenti’nin Bazı Saklı Bahçeleri” isimli bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak yapılmıştır.

Ufkumu genişletmeme sebep olacak böyle bir çalışmayı bana uygun gören ve çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen saygıdeğer hocam, danışmanım Sayın Prof. Dr. Hasan YILMAZ’a teşekkürlerimi iletmeyi bir borç bilirim. Ayrıca çalışmamda bana yardımcı olan Sayın Arş. Gör. Ahmet KOÇ’a, Arş Gör. Emral MUTLU’ya ve Arş Gör. Alican KUZULUGİL’e teşekkür ederim. Çalışmamda incelediğim Maya Göz Hastanesi, Ankamall Alışveriş Merkezi, Ankara Demirspor Kulübü Tesisleri, Özdemir Kokoreç ve Latanya Hotel’e yardımlarından ötürü teşekkür ederim.

Son olarak beni yetiştiren, her türlü fedakârlıkta bulunan ve her çalışmamda yanımda bulunan sevgili babam Cengiz ANGIN’a ve sevgili annem Beyhan ANGIN’a, ayrıca bana desteğini esirgemeyen İlker-Yasemin ANGIN’a ve Ahmet-Esra HACİMÜFTÜOĞLU’na şükranlarımı sunmak isterim.

Sena Nur ANGIN

Nisan, 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tez Çalışmasının Amacı	2
1.2. Kuramsal Temeller	3
1.2.1. Peyzaj mimarlığında saklı bahçe kavramı.....	3
1.2.1.a. Saklı bahçenin fonksiyonları	7
1.2.2. Saklı bahçede kullanılan peyzaj elemanları	11
1.2.2.a. Konstrüksiyon elemanları.....	11
1.2.2.b. Yeşil yapı elemanları.....	26
1.2.2.c. Peyzaj tasarım kriterleri.....	26
1.2.2.d. Bitkisel tasarım unsurları.....	28
1.2.3. Saklı bahçede bitki kullanımı	28
2. KAYNAK ÖZETLERİ	35
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	39
3.1. Materyal.....	39
3.2. Yöntem	41
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	43
4.1. Özel Hastane.....	43
4.2. Alışveriş Merkezi (AVM)	51
4.2.1. AVM İç/Saklı Bahçe	55
4.2.2. AVM Saklı Bahçe	68
4.3. Sosyal Tesis	76
4.3.1. Kır bahçesi.....	80
4.3.2. Şelale	88
4.3.3. Havuzbaşı	93
4.4. Lokanta	99

4.5. Hotel	108
5. TARTIŞMA ve SONUÇ.....	118
KAYNAKLAR.....	124
ÖZGEÇMİŞ.....	128

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Andora Saklı Bahçe örneği.....	1
Şekil 1.2. Sirkülasyon örneği.....	12
Şekil 1.3. Merdiven ve rampa örneği.....	13
Şekil 1.4. Yumuşak döşeme örneği	15
Şekil 1.5. Sert döşeme örneği	16
Şekil 1.6. Oturma birimi örneği	17
Şekil 1.7. Modern oturma birimi örneği	18
Şekil 1.8. Bahçe mobilyası örneği	18
Şekil 1.9. Zemin aydınlatma örneği.....	19
Şekil 1.10. Görsel işlevli aydınlatma örneği.....	20
Şekil 1.11. Teras aydınlatma örneği	20
Şekil 1.12. Su kullanım örneği.....	21
Şekil 1.13. Durgun su örneği	22
Şekil 1.14. Kaskatlı havuz örneği	23
Şekil 1.15. Fıskiyeli havuz örneği	23
Şekil 1.16. Üst örtü elemanı örneği	24
Şekil 1.17. Fıskiye görevi gören plastik eleman örneği.....	25
Şekil 1.18. Heykel örneği	25
Şekil 1.19. Kaligrafik bitki örneği	30
Şekil 1.20. Geniş yapraklı bitki örneği	31
Şekil 1.21. Yapı yüzey bitkilendirme örneği	32
Şekil 1.22. Tırmanıcı bitki örneği.....	32
Şekil 1.23. Sarılcı bitki örneği	33
Şekil 3.1. Materyal görüntüsü.....	40
Şekil 3.2. Alan kullanıcıları ile yapılan bire bir görüşmeler.....	42
Şekil 4.1. Hastane konumu	43
Şekil 4.2. Hastane içindeki saklı bahçe.....	44
Şekil 4.3. Alan içinde kullanılan ahşaptan dekoratif oturma birimleri.....	45
Şekil 4.4. Köprü görüntüsü	46

Şekil 4.5. Hastane içinde yapay bir şelale ile doğallık sağlanmaya çalışılmıştır.....	47
Şekil 4.6. Küçük bir mekanda su kullanılarak mekana canlılık kazandırılmıştır	48
Şekil 4.7 İç mekanda kullanılan bitkisel materyal	48
Şekil 4.8. Oturma birimi ve üst örtü elemanı kullanılarak dış mekan ortamı sağlanmıştır	49
Şekil 4.9. Kullanılan aydınlatma elemanı görüntüsü	50
Şekil 4.10. Çocuk oyun alanı	51
Şekil 4.11. AVM konumu.....	52
Şekil 4.12. AVM genel görünüm.....	52
Şekil 4.13. AVM'nin dış görünüşleri	53
Şekil 4.14. AVM ana girişlerinden değişik görünüşler	54
Şekil 4.15. AVM iç mekanda kullanılan bitkiler dikkat çekmektedir	55
Şekil 4.16. Yeşil yapı elemanlarının kolonlarla birlikte kullanımı.....	56
Şekil 4.17. Mekan içinde sarkıcı bitkilerle canlı ortamlar elde edilmiştir	57
Şekil 4.18. Pergole kullanımı ile park hissi uyandırılmıştır	58
Şekil 4.19. Değişik oturma birimleri görünümleri.....	59
Şekil 4.20. Mekanda kullanılan farklı döşeme görünümleri.....	60
Şekil 4.21. İç mekanda saksılı bitkiler sıkça kullanılmıştır	61
Şekil 4.22. Saksılı bitkilerin alan içerisinde kullanımına örnek	62
Şekil 4.23. <i>Licuala grandis</i> görüntüsü.....	63
Şekil 4.24. <i>Olea europaea</i> ağacı ortama doğallık katmıştır.....	64
Şekil 4.25. Bitkisel alan görüntüsü	65
Şekil 4.26. Yaprak dokusu ve renkleri farklı olan bitki kullanımları	66
Şekil 4.27. Aydınlatma elemanı.....	67
Şekil 4.28. Çocuk oyun alanı görüntüsü	68
Şekil 4.29. Alanın üstten görünümü	69
Şekil 4.30. Giriş görünümü.....	69
Şekil 4.31. Avm içindeki Saklı Bahçe	70
Şekil 4.32. Alanda kullanılan oturma birimleri ve üst örtü elemanı.....	71
Şekil 4.33. Bitki görüntüleri 1.....	72
Şekil 4.34. Bitki görüntüleri 2.....	73
Şekil 4.35. Süs havuzu görüntüsü	74

Şekil 4.36. Aydınlatma elemanı görüntüsü.....	75
Şekil 4.37. Çocuk oyun alanı görüntüsü	76
Şekil 4.38. Sosyal Tesis konumu	77
Şekil 4.39. Alanın dıştan görüntüsü	77
Şekil 4.40. Alanların görüntüsü	78
Şekil 4.41. Tesisin iç görüntüsü	79
Şekil 4.42. Giriş görüntüsü	80
Şekil 4.43. Yürüyüş yolu görüntüsü	81
Şekil 4.44. Bitki görüntüsü	82
Şekil 4.45. Ev görünümü	83
Şekil 4.46. Şelalenin görüntüsü	84
Şekil 4.47. Hizmet binası görüntüsü	85
Şekil 4.48. Alan içerisinde bulunan tente	85
Şekil 4.49. Saklı bahçenin içinde bulunan üstü kapalı sahne	86
Şekil 4.50. Değişik aydınlatma elemanları	87
Şekil 4.51. Duvar görüntüsünün değişik görsel materyalle desteklenmesi	88
Şekil 4.52. Şelale mekanına giriş görüntüsü	89
Şekil 4.53. İdari bina görüntüsü	90
Şekil 4.54. Alan içerisinde kullanılan döşeme elemanları	90
Şekil 4.55. Şelale mekanı içerisinde yer alan sahne	91
Şekil 4.56. Alan içerisinde bulunan şelale	92
Şekil 4.57. Alanda kullanılan bitkiler	93
Şekil 4.58. Havuzbaşı mekanı giriş görüntüsü	94
Şekil 4.59. Giriş saksı görünümü	95
Şekil 4.60. Alan içerisinde kullanılan bitkiler	96
Şekil 4.61. Saklı bahçe içerisinde bulunan havuz	97
Şekil 4.62. Havuzun süslenmiş görüntüsü	97
Şekil 4.63. Değişik üst örtü elemanları görünümü	98
Şekil 4.64. Alan içerisinde bulunan çeşitli aydınlatma elemanları	99
Şekil 4.65. Lokanta konumu	100
Şekil 4.66. Lokantanın iç görüntüsü	100
Şekil 4.67. Saklı bahçeye çıkış kapısı	101

Şekil 4.68. Saklı Bahçenin görüntüsü	102
Şekil 4.69. Saklı bahçede yer alan merdiven ve rampa	103
Şekil 4.70. Lokanta girişinde ve saklı bahçede kullanılan döşeme elemanları.....	104
Şekil 4.71. Alanda bulunan oturma birimleri	105
Şekil 4.72. Süs havuzu görüntüsü	105
Şekil 4.73. Yuvarlak formulu metal aydınlatma elemanı	106
Şekil 4.74. Alanda kullanılan bitkiler	106
Şekil 4.75. Oyun alanı görüntüsü.....	107
Şekil 4.76. Hotel konumu	108
Şekil 4.77. Saklı Bahçe alanına giriş	109
Şekil 4.78. Alanda çarpıcı bir etkiye sahip olan dikey bahçe	110
Şekil 4.79. Dikey bahçe uygulama görüntüsü	111
Şekil 4.80. Saklı bahçede kullanılan değişik bitkiler	112
Şekil 4.81. Bitki isimlerinin yazılı olduğu küçük metal levhalar	113
Şekil 4.82. Üst örtü elemanı görüntüsü.....	114
Şekil 4.83. Alan içerisinde bulunan oturma birimleri.....	115
Şekil 4.84. Değişik biçimlerde oluşturulan ve çarpıcılığı arttıran su elemanı	116
Şekil 4.85. Saklı bahçede kullanılan aydınlatma elemanları	117

1. GİRİŞ

Bahçeler, parklar ve diğer tüm yeşil alanlar kentin yeşil dokusunu oluşturur. Kentin yeşil dokusu içinde özellikle parklar, binalara yakın olması nedeniyle, gerek ev yaşamında, gerek iş yaşamında kent halkının doğaya olan özlemini özel bir çaba sarfetmeksizin giderebilmesine olanak sağlamaktadır (Hindistan 2006).

Ancak hızlı nüfus artışına bağlı olarak çeşitli ihtiyaçlar ortaya çıkmakta ve bu da betonarme yapılanmayı kaçınılmaz olarak beraberinde getirmektedir. Fakat yapılaşmanın planlı ve yeşil alanları koruyucu bir tarzda düzenlenmemiş olması, özellikle metropollerde yeşil alanlar üzerinde yoğun baskılar oluşturmaktadır. Hâlbuki insan içinde bulunduğu tabiatın bir parçasıdır ve doğa insan yaşamında vazgeçilmez bir unsurdur. Modern hayatın kaçınılmaz bir getirisi olan yapılaşmanın çeşitli nedenlerden ötürü zamanında yeşil odaklı yapı(a)mamış olması, günümüzde bu temel ihtiyacın giderilmesi için insanoğlunu farklı arayışlara itmiştir. Bu yüzden yeşil alanlar sadece doğal tabiatta görülen bir varlık olmaktan çıkarılarak, imkan dahilinde farklı yapılar içerisinde konumlandırılarak adeta farklı bir boyut kazandırılmıştır (Şekil 1.1).

Şekil 1.1. Andora Saklı Bahçe örneği (Yılmaz 2014)

Yeşil alanlar günümüzün, kütlelerin açık alanda bir araya gelerek oluşturduğu düzenekten farklı bir duruma geldiğinden dolayı (Ekim 2012), saklı bahçeler bu anlayışla uyumlu bir yapı arz etmektedir.

Saklı bahçenin kullanım işlevi ne olursa olsun, toplayıcı ve düzenleyici olmasının yanında, yapı birimleri arasında geçişi sağlaması, insanların nefes alacakları bir ortam sunması, estetik, fonksiyonel olma kaygılarının hakim olması ve mekanı konforlu hale getirmesi dolayısıyla peyzaj tasarım uygulamalarının vazgeçilmez öğelerinden olmaya adaydır.

1.1. Tez Çalışmasının Amacı

Betonarme yapılaşmanın artması ve buna bağlı olarak kişi başına düşen yeşil alan miktarının azalması, mimaride yeni anlayış/tasarım arayışlarına gidilmesine yol açmıştır. Saklı bahçeler de, bu arayışların bir uzantısı olarak ortaya çıkmıştır ve içinde bulundukları yapıların işlev ve özelliklerine göre planlanabilme özelliğine sahiptir.

Peyzaj mimarlığı prensiplerine bağlı kalınarak yapılan saklı bahçe düzenlemeleri, kullanılan materyallerin kalıcı olmalarını sağlamakla birlikte, fonksiyonel olması, görsel etkisinin yüksek olması, kullanıldığı alanın atmosferini olumlu yönde değiştirmesi ve insanları sağladığı yeşil alanda vakit geçirme imkânı ile mimaride oldukça yüksek etki oluşturmaktadır ve oluşturmaya devam edecektir.

Bu çalışma, saklı bahçelerin peyzaj mimarlığı açısından önemini ortaya koymakta ve çeşitli yapı birimlerinde farklılık gösteren saklı bahçelerin fiziksel özelliklerinin saptanmasını amaçlamaktadır. Ayrıca saklı bahçelerin hangi amaçlarla, nasıl düzenlendiğini ve ne gibi konstrüksiyon malzemelerinin kullanıldığının araştırılması da bu tezin sınırları dahilindedir.

Ankara Kenti'nde yürütülen çalışmada önemli görülen saklı bahçeler belirlenmiş ve bu alanların fiziksel yapısı mekânda kullanılan elemanların incelenmesiyle birlikte irdelenmiştir.

Bu tez sayesinde, saklı bahçelerin kullanım özellikleri ve gerek yapı gerekse insanlar üzerindeki çeşitli etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada, ülkede yoğun yapılaşmanın yaşandığı kentlerde açık-yeşil alan miktarlarını arttırmaya yönelik önemli bir eksikliğin saklı bahçeler sayesinde giderileceği belirtilmiştir. Gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra, saklı bahçelerin mahalle, semt, sokak ve bina ölçeğindeki yapılanmalarda da kullanılabilmesi/kullanılabilirliği/gerekliliği üzerinde görüş belirtilmiştir.

Bu araştırmanın önemli çıktıları olarak;

- Yeni bir kavram olarak Saklı bahçe tanımı yapmak ve fonksiyonlarını tanımlamak
- Kentsel mekânlarda Saklı bahçenin gerekliliğini ortaya koymak
- Ankara kentinin bir bölümü örneğinde farklı kullanıma sahip saklı bahçeleri belirlemek
- Saklı bahçelerin yaygınlaştırılması amacıyla bazı önerilere yer verilmektedir.

1.2. Kuramsal Temeller

1.2.1. Peyzaj mimarlığında saklı bahçe kavramı

İlk zamanlarda insanlar ayrı biçimlerde orman ve mağaralarda yaşamını avlanarak sürdürüyorlardı. Ateşin keşfiyle beraber ilk insanların yaşam tarzları değişmiş olup sosyal bir topluluk haline gelmişlerdir. Ateş etrafında toplanarak, içinde bulundukları sıcaklığın rahatlığını birbirlerine anlatma girişiyle ilk sosyal etkileşimde bulunmuşlardır. Sosyal yaşam ile beraber becerilerinin farkına varan ilk insanlar, ayakları üzerinde durup, ellerini kullanarak düşündükleri olayları gerçekleştirebilmiş, bununla birlikte öğrenme içgüdüleriyle etrafındaki diğer insanların yaptıklarını bakıp onlardan esinlenerek fikirlerini ve eylemlerini geliştirebilmişlerdir (Vitruvius 1990).

Bu gelişimle beraber zaman geçtikçe eskisinden daha iyi barınaklar yaparak, hem yaşamlarını sürdükleri mekânları konforlu hale getirmiş, hem de korunaklı hale getirerek doğanın korkutucu etkisinden korunmayı sağlamışlardır. Kendilerini ve yaşam standartlarını değiştirerek geliştiren ve sosyal etkileşime daha iyi şekilde devam edebilmek için, topluluklar halinde doğanın içine yerleşen insanlar, bulundukları çevreyi ihtiyaçları doğrultusunda kullanmaya başlamışlardır. İnsanoğlu önceden yaşam ortamlarını belli şartlara bağlı olarak göçebe anlayışla oluşturup sürdürürken zamanla avcılığın yerini çiftçiliğin almasıyla belli bir yerde yaşamının gerekliliğini fark edip yerleşik düzene geçmiştir (Vitruvius 1990).

Yerleşik düzene geçilmesiyle birlikte bahçe kültürü olgusu da oluşmuştur. Yerleşik düzenin getirisi olarak geçimin çiftçilikle ilişkilendirilmesi ise, ekonomik endişelerin araziyle ilişkili olmasına neden olmuştur. Zaman geçtikçe teknolojinin gelişmesi, çiftçilik hariç birçok ekonomik geçim kaynağının olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu süreçle beraber yaşam standartları değişip gelişmeye başlamış ve bununla birlikte üzerinde yaşanan araziye ekonomik kaynaklı değer dışında bir yaşam mekânı olarak estetik değerler kazandırma çabası başlamış ve bahçede bitki yetiştirme düşüncesi ortaya çıkmıştır (Altınçekiç 1998).

Estetik zevkin optimum düzeyde olabilmesi amacıyla bitki yetiştirme düşüncesinin yaygın hale gelmesi, bahçe sanatı fikrinin çıkmasını sağlamıştır. Topoğrafik ve iklimsel özellikleri farklı olan bölgelerde çevresel etkiler doğrultusunda ilerleyen kültürler; bahçe sanatı anlayışlarıyla uyumlu olarak farklı özelliklere sahip bahçeler oluşturmuştur (Hindistan 2006).

Oluşturulan bahçelerde kültür etkileriyle beraber farklılıklar olması insanların çevreye bakış açılarını geliştirmiş ve bu nedenle insanlar artık doğadan zevk alan bireyler haline gelmiştir. Artık bahçeler sadece ekonomik kaynaklı değil estetik amaçlı olarak da düşünülmüştür. Fakat nüfusun artmasından dolayı yoğun şekilde plansız yapılan yapılar, insanların doğayla ilişkisini olumsuz etkilemeye başlamıştır.

Bu olumsuz etkinin giderilmesi amacıyla bahçede bitki yetiştirme fikrinin geliştirilip farklı işlevlere hizmet eden bütün yaşam mekânlarına uygulanmaya başlanması, doğaya olan özlemin giderilmesini sağlamıştır. Başka bir deyişle; değişen yaşam koşullarının çevre üzerindeki olumsuz etkilerini bertaraf etmek için bahçe sanatı fikrinin yerini peyzaj mimarlığı (landscape architecture) bilim dalının almasıyla birlikte peyzaj daha geniş sınırlar içinde yer almıştır (Hindistan 2006).

Peyzajın geniş sınırlar içinde yer alması farklı görsel etkilere sebep olup çevre algısını değiştirerek, estetik algıyı optimum seviyeye çıkarmıştır.

Peyzaj mimarlığını anlamak için, peyzaj ve mimarlık kavramlarını ayrı biçimde açıklamak gerekmektedir (Ayaşlıgil 1999).

Peyzaj kavramı, ‘‘Bir arazi parçasının ekolojik, biyolojik, yapısal ve fonksiyonel karakteristiklerini toplu olarak ifade eden bir kavramdır’’ (Ayaşlıgil 1999; Hindistan 2006).

Mimarlık kavramı ise; İnsanların yaşamını kolaylaştırmak amacıyla yapılan barınma, dinlenme vb fiziki yapıları tasarlamayı sağlayan bilim dalıdır (Anonim 2016a).

Bu farklı olan iki tanımın bir araya gelmesiyle, ‘‘ekolojik ve biyolojik yanı ağır basan özel bir mimarlık sahası’’ diyerek ifade de bulunabileceğimiz peyzaj mimarlığı kavramı ortaya çıkmıştır (Altınçekiç 1998).

Verilen bilgiler doğrultusunda peyzaj mimarlığını ‘‘tasarım ve planlama kriterleri çerçevesinde; tüm doğal ve kültürel öğelerin oluşturduğu çevreyi, insan unsurunun bulunduğu sosyal çevreyi de içine alacak şekilde düzenleme sanatı’’ olarak ifade de bulunmak da doğru olacaktır. Bu ifade baz alınarak, peyzaj mimarlığı kavramını *çevre düzenleme* kavramıyla eşleştirebiliriz (Taner ve Gündüz 1980). Ya da ‘‘doğa, planlama ve tasarım kavramlarını sistematik bir yapı içinde inceleyen; sanat, bilim, mühendislik ve teknolojiyi bir araya getirerek, alan kullanım kararlarına yönelik olarak, doğal ve

kültürel kaynakların doğru biçimde değerlendirilerek, ekolojik-ekonomik- işlevsel, dolayısıyla sürdürülebilir olarak planlanması ve yönetimi ve alan tasarımı ile uğraşan bir meslek disiplindir.” diye tanımlayabiliriz (Atıl vd 2005).

Çevrenin tanımı her bilim dalına göre değişmekle beraber bu tanımdan ayrı olarak doğayı inceleyen ekoloji bilimine göre “çevre; canlı ve cansız varlıklar ile bunlar arasındaki karşılıklı ilişkilerin oluşturduğu biyolojik sistemleri ifade etmek için kullanılan geniş kapsamlı bir kavramdır” (Ayaşlıgil 1999).

Peyzaj mimarının amacı insanların isteklerini doğanın şartlarına uygun bir biçimde gerçekleştirmek olup çevrenin dengesini korumaktır ve bu dalın çalışma alanları; çok geniş olup bir evin balkon ya da bahçe planlamasıyla başlayıp, peyzajın tüm güzel unsurlarını içeren ulusal park planlamasına kadar geniş dağılım göstermektedir (Altınçekiç 1998).

Peyzaj çalışmalarındaki amaç insanların isteklerini ekolojik ilkeler doğrultusunda yapabilmektir. Fakat insanların çevreyi düşünmeden/planlamadan yaptığı işler ve nüfusun artmasından dolayı doğan yoğun yapılaşmayla beraber yeşil alanların imara açılmasıyla çevremiz etkilenmeye başlamıştır. Başka bir deyişle kişi başına düşen yeşil alan miktarı azalmış ve bundan dolayı sosyal ihtiyaçlarımızı karşılamanın yanında bizi rahatlatacak ve nefes almamızı sağlayacak, çevreyi unutmadan her yerde görebileceğimiz ve aynı zamanda yaşayabileceğimiz mekânlar oluşturma ihtiyacı doğmuştur.

Hem bu ihtiyaçtan doğan etkenler, hem de çeşitli estetik kaygılar sebebiyle günümüzde yeşil alan varlığı insanların uzun süre bulunduğu veya kullandığı mekânların içine, dışarıdan bakıldığında fark edilmeyecek şekilde taşınmıştır. Bu tarz yapıların her yerde bulunması çevreye olan ilgimizi artıracak ve çevrenin sadece dışarıda gözlemlenebilen bir olgu olduğu düşüncesini değiştirecektir. Bütün bu hususlar dikkate alındığında, bizim peyzaj mimarlığı çalışma alanları içerisinde Saklı Bahçelerin varlığı oldukça önemlidir.

Saklı Bahçe (Secret Garden), ana tasarım ögesini sürpriz/gizlilik oluşturan, mülkiyeti özel olan, büyüklüğü mekâna göre değişen, özel kullanım alanlarına sahip, daha çok yapısal elemanlar ile çevrili veya bitişik, bulunduğu fiziki mekânlar ile ilişkili açık-yeşil alanlardır.

Bu alanlar çoğu kez yoğun yapılaşmanın olduğu kentlerde, kapalı mekân hizmet alanlarında (lokanta, hastane, kafeterya vb.) hizmet etmektedir. Bazen ön sokağa açılan ve giriş kısmında yer alan saklı bahçeler çoğu kez yoldan görünmeyen, mekâna girilince görülebilen sürpriz mekanlardır. Kış bahçeleri, balkon, teras, çatı bahçeleri bir nevi kentlerin ve bulunduğu mahallenin ve sokağın saklı bahçeleri konumundadır.

1.2.1.a. Saklı bahçenin fonksiyonları

Saklı bahçeler bulundukları mekânı görsel açıdan zenginleştirmekle beraber, pek çok fonksiyonlara da sahiptir. Bu fonksiyonlar, psikolojik, ekolojik, estetik, rekreatif ve ekonomik olmak üzere beş başlık altında incelenebilir.

a. Psikolojik faydaları

Saklı bahçenin kullanıldığı ortamın yapısına bağlı olarak insan psikolojisinde önemli etkileri olabileceğini varsayılabilir. Mesela işyerinde kullanılan bir saklı bahçe, iş yerinin kendine özgü ortamını yumuşatabileceği gibi, çalışanların iş verimliliği üzerinde olumlu etkiler de oluşturabilir. Ya da kafeterya, restoran tarzı yerlerde oluşturulmaya çalışılan saklı bahçe, insanların yapay ortamdan bir an için bile uzaklaşmalarını sağlayarak, onları şehir hayatının bunalıcılığından kurtarabilir ve doğanın içindeymiş izlenimini uyandırabilir. Ayrıca gün içerisinde yoğun bir tempoyla çalışan insan için saklı bahçeler, yeşilin dinginliğinde huzur bulabileceği alanlar olarak görülebilir. Çünkü yeşil rengin insanları hoşnut ettiği ve rahatlık hissi verdiği bilinmektedir. Ayrıca tazelik ve gençliği simgeleyen yeşil rengin, canlılık, sevinç ve yaşam anlamı taşıdığı ve bu özellikleriyle de sözsüz simgesel bir iletişim aracı olarak kullanıldığı ifade edilmiştir

(Dirik 2001; Öner vd 2007). Saklı bahçelerin vazgeçilmezi olan yeşilin bu özelliğinin insanlar üzerinde pozitif etkiler uyandıracağı aşîkârdır.

Rehabilitasyon merkezleri, hastaneler, bakım evleri, huzurevleri gibi çeşitli alanlarda kullanılan saklı bahçenin hastaların tedavi sürecinde olumlu etkiler uyandırabileceğı düşünölebilir. Nitekim peyzaj mimarisinde kullanılmaya başlanılan “iyileştirme bahçeleri” belirli yönleriyle saklı bahçeyle ilişkilendirilebilir. Çünkü iyileştirme bahçeleriyle yapılmaya/ulaşılmaya çalışılan yani hedeflenen şey, hastaların ya da çeşitli nedenlerden ötürü ruhsal bakımdan ilgiye muhtaç olan insanların doğayla bütünleşmelerinin sağlanması ve bu sayede tedavi/rehabilitasyon sürecini hızlandırılmasıdır. Nitekim son yıllarda gündeme gelen iyileştirme bahçeleriyle ilgili çalışmalarda, insan tabiatının doğayla ilişkisi ortaya konmuş ve doğanın insan yaşamındaki önemine dikkat çekilmiştir (Sherman *et al.* 2005).

İyileştirme bahçelerinin sağlık bulma yönünde çevresel bir etken olarak kullanıldığıyla ilgili bir çalışma da mevcuttur (Bulut ve Göktuğ 2006).

Burada özellikle vurgulanmak istenen şey ise, hastaların tedavi/rehabilitasyon süreçlerinde doğanın kullanılmasının olumlu etkileri mevcutken, böylesi bir uygulama çeşitli nedenlerden dolayı (ekonomik, alt yapı yetersizliğı, vizyon vs.) uygulanamayabilir. Ancak saklı bahçeler, tabi ki amaçları iyileştirme bahçesiyle aynı olmamakla birlikte, insanlar üzerindeki olumlu etkileri sebebiyle yukarıda belirtilen merkezlerde kullanılabilir. Çünkü saklı bahçeler temelde estetik görünümü yüksek olan mekânlar olarak tasarlandıklarından ötürü, her merkezin bünyesinde çeşitli nedenlerden dolayı (reklam, mekân tanınırlığını artırma vb.) bulundurmak isteyecekleri mekanlardır ve uzun vadede yukarıda belirtilen etkileri de sağlayacağı düşünölebilir.

b. Ekolojik faydaları

Yeşil alanların ekosisteme pek çok katkısının olduğı bilinmektedir. Temiz hava temini sağlama, serinletme, gürültünün emilmesi, kirli havanın emilmesi, sera etkisini

azaltması, ışık yansımalarını engelleme, yağmur suyunu tutma, istenmeyen görüntünün gizlenmesi, nem dengelemesi, rüzgar hızını kesmesi bunların ilk akla gelenleridir (Gül ve Küçük 2001; Barış 2005).

Mini bir yeşil alan olan saklı bahçelerin de, boyutlarıyla orantılı olarak bu etkileri sağlayabileceği düşünülebilir. Bu yüzden saklı bahçeler kentin havasının arıtılmasında yardımcı olabilir, mekan içerisinde veya çevresinde oluşabilecek kirletici kaynaklardan gelen partikül ve aerosollerini yaprak yüzeyleri ile tutabilir ve kullanıldığı alanda hava sirkülasyonunu sağlayabilir. Ayrıca saklı bahçelerin vazgeçilmezi olan bitkilerin karbondioksit, kükürt dioksit vb. gazları absorbe etmesi, oksijen vermesi, ışık yansımalarını engellemesi, transpirasyon sayesinde nem dengelemesi, rüzgar hızını keserek iklimi yumuşatmaya yardımcı olması ve yazları serin kışları ise sıcak hava sağlaması saklı bahçenin ekolojik olarak önemini ortaya koymaktadır (Kuchelmeister and Braatz 1993; Dirik ve Ata 2005; Konijnendijk 2005).

c. Estetik Faydaları

Saklı bahçeler, bulundukları yere estetik açıdan pek çok katkı sağlar. Yapı yüzeylerinin sert dokusunu kırmaları, ortama sıcaklık hissi verir. Bu da mekân hissinin oluşmasına olanak sağlar. Ayrıca eğer ortamda kötü görünüm varsa gizlemeleri, keskin geçişleri yumuşatmaları ve bitkilerle oluşturulan görsel şölen, mekânı cazip hale getirmektedir (Aslanboğa 1976; Dirik 2001; Öner vd 2007). Zaten saklı bahçeler sayesinde ortama ilave açık yeşil alan sağlanmaktadır ve bu da kullanıldığı alana ilave estetik boyut kazandırmaktadır.

Bitki renklerinin mevsimsel değişik göstermesi ve bunun gözlenebilir olması, bitkilerin mekana vurgu yapmasını sağlar, bu ise görselliği optimum seviyeye çıkarır (Öner vd 2007). Bu da saklı bahçeleri, sadece yeşil alan topluluğu olmaktan çıkarır ve insanlarda güzellik duygusuyla uyumlu şekilde estetik bir görünüm sağlar. Zaten saklı bahçelerin bulundukları alana göre peyzaj düzenlemesi yapılması da, estetik kaygıdan dolayıdır.

Buradaki amaç ise, görselliğin üst düzeyde kullanılarak insanlar için alanın cazibe merkezi olarak görülmesinin sağlanmasıdır.

d. Rekreatif faydaları

Saklı bahçelerin, insanların bedenlen veya ruhen dinlenmelerini, tazelenip canlanmalarını sağlayabilecekleri bir mekân olduğu ifade edilebilir (Gül ve Küçük 2001). Çünkü insanlara doğanın bir kesiti verilerek, onlara açık havada bulunma fırsatı sağlanmakta ve sessiz sakin bir ortam sunulmaktadır. Saklı bahçeler, kent insanın özlediği ve doğa yaşantısında aradığı özellikleri bünyesinde barındırdığı için (temiz hava, farklı ortam, dinlenme vb.), güzel vakit geçirme yerleri olarak düşünülebilir. Bu da, saklı bahçelerin rekreatif yönden insan yaşamını canlandırıcı bir etkisi olduğu anlamına gelebilir.

e. Ekonomik faydaları

Saklı bahçeler kullanıldıkları alana psikolojik, ekolojik, estetik ve rekreatif açıdan katkı sağlamakla birlikte, ekonomik açıdan da değer katmaktadır. Çünkü saklı bahçe, mülkün değerini artırıcı bir özelliğe sahiptir (Wong *et al.* 2003; Pandit *et al.* 2013; Rahman *et al.* 2015; Askan ve Yılmaz 2016). Bulundukları alanla uyumlu olarak arz-talep ilişkisini pozitif yönde artırabilir. Kullanıldıkları bir Avm’de, müşterilerin dinlenme ihtiyacını gidermesine yardımcı olabilir ve alışveriş süresini uzatabilir. Zaten bundan dolayıdır ki, pek çok Avm’de, alan kira bedelleri yüksek olmasına rağmen, saklı bahçeler için azımsanmayacak ölçüde alanlar ayrılmıştır. Nitekim araştırmanın yapıldığı Avm’de, oldukça büyük bir alan, hem dış, hem de iç saklı bahçe için ayrılmıştır. Bunun ise, uzun vadede ekonomik dönüşüm sağlayacağı açıktır. Aynı durum bir restoran veya benzeri bir işletme için de düşünülebilir.

Ayrıca saklı bahçeler, müşterilerin talep ettikleri bir değer olarak da gözükmektedir. İnsanlar artık sadece ihtiyaçlarını giderme amaçlı olarak işlerini görmemekte, bulundukları mekânlarda görsel açıdan etkilenebilecekleri öğeler talep etmekte ve

seçimlerini bu doğrultuda yapmayı tercih etmektedirler. Saklı bahçeler, bu ihtiyaı, en doğal ve en güzel şekilde yapan unsurlardan olduğundan dolayı, günümüzde işletmeler için artı öneme sahiptir. Bu da, ekonomik olarak mekânlara sağlayacağı önemli ekonomik katkılardandır.

Saklı bahçelerin yukarıda sayılan ekonomik katkılarının yanında, somut verilerle de sağladığı faydaları bulunmaktadır. Yeşil alanlar yaptıkları transpirasyon ile bağıl nemi yükseltmekte ve serinlik etkisi oluşturmaktadır. Bu da bulunulan yerin soğutma masraflarını düşürmektedir. Yeşil alan varlığı sıcaklığı etkilemektedir; Yüksel ve Yılmaz (2008), Almanya-Freiburg’da ağaçlık bir alan ile ağaçsız bir alandaki yıllık sıcaklık farkını yaklaşık 10°C bulmuştur ve yeşil alanların artmasıyla bu farkın artacağını belirtmişlerdir. Ayrıca Nowak (1994) göre, yeşil alanlar bulundukları çevrede genel olarak soğutmada %5-50 arasında, ısınmak için %5-15 arasında olumlu etki yaptığını tespit etmiştir. Wong *et al.* (2003) göre, bitkilerin etkin ısı iletkenliği sayesinde enerji tasarrufunu artırdığını belirtmiştir. Bu ise, tabi ki saklı bahçenin boyutuyla orantılı olarak, bir işletme için önemli bir ekonomik değer olarak görülebilir.

1.2.2. Saklı bahçede kullanılan peyzaj elemanları

evre etkisini doğru bir biçimde birleştirmekle oluşan peyzajın iki temel elemanı vardır. Bunlardan ilki insanların bir mekanda peyzaj açısından ihtiyaç duydukları döşemeleri, aydınlatma elemanlarını, oturma birimlerini vb. birimleri içeren konstrüksiyon elemanlarıdır. İkincisi ise insanları bulundukları ortamda rahatlatan, ortamdaki beton etkisi azaltan ve insanlara çevrenin bir kesitini gösteren yeşil yapı elemanlarıdır.

1.2.2.a. Konstrüksiyon elemanları

Konstrüksiyon elemanları, insan yaşamını kolaylaştıran, görsel etkiye sahip, işlevsel yönü yüksek, bulunduğumuz mekânı belirli lde tamamlayan ve tanımlayan objelerdir. Bu sebeple sadece işlevsel amacıyla değil, kullanılan mekânı canlandırıcı etkisinden dolayı da önem taşımaktadır. Konstrüksiyon elemanları hem mekânları

birbirinden ayıran hem de destekleyen bir sistem olduğundan dolayı, teknik ve görsel açıdan mekan içinde süreklilik göstermesi zorunludur. Bu süreklilik, zorunlu olmasından dolayı değil, herkes tarafından anlaşılabilir ve kullanılabilir olmasındandır (Bayrakçı 1991).

Bundan ötürü saklı bahçede kullanılabilecek konstrüksiyon elemanları bulundukları mekanın işlevine göre değişmekle birlikte; ulaşım ve sirkülasyon elemanları, döşeme elemanları, oturma ve dinlenme elemanları, aydınlatma elemanları, su elemanları, üst örtü elemanları ve plastik elemanlar olarak sınıflandırabilir (Hindistan 2006).

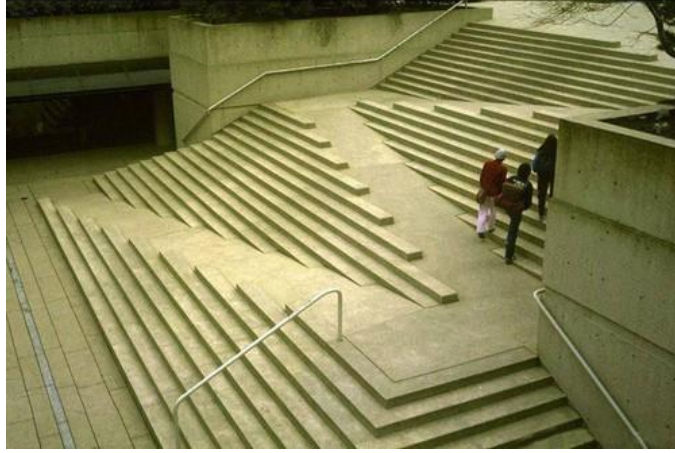
a. Ulaşım ve Sirkülasyon elemanları

Mekanları birbirine bağlamak için oluşturulan akslarda döşeme elemanlarının uygun biçimde kullanılarak düzenlenen yollar, rampalar ve merdivenler peyzajın ulaşım ve sirkülasyon elemanlarındandır. Mekanda düzenlenen sirkülasyon elemanı olan yollar, yaya yolu ve araç yolu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Hindistan 2006) (Şekil 1.2).

Şekil 1.2. Sirkülasyon örneği (Anonim 2016j)

Yol tasarımı yapılırken en önemli konu kullanım yoğunludur, bu yüzden hem taşıtlar için hem de yayalar için yapılan yollarda kullanım sıklığına ve yoğunluğuna dikkat edilmelidir. İnsanların dolaşmasına olanak sağlayan merdiven ve rampalar farklı kotları birleştirerek katlara ulaşmamızı sağlar (Şekil 1.3).

Şekil 1.3. Merdiven ve rampa örneği (Anonim 2016k)

Merdiveni oluşturan basamakların düşey bölümünün (rıht) ve yatay kısmın (baskıç) ölçüleri yürümenin rahat olmasını sağlayacak sınırlar içinde olmalıdır (Güney vd 1996).

Bu yüzden basamak genişliği ve yüksekliği;

“**2h+b= 62-65cm**” formülü kullanılarak hesaplanır.

h= Basamak yüksekliği (cm) **b**= Basamak genişliği (cm)

Basamak yüksekliği maksimum 15 cm, basamak genişliği ise en az 30 cm olmalıdır. Ayrıca, merdivende yer alan basamak gruplarında, basamaklar arasında yükseklik farkı olmamalı, bütün basamaklar eşit yükseklikte olmalıdır ki ulaşım konforu sağlanmış olup, görsel etki bozulmasın” (Anonim 2016b).

“Rampalar için; tercih edilen en yüksek eğim %6’dır. Zorunlu durumlarda bu eğim, rampa boyunun kısa olması şartıyla %8’e kadar çıkartılabilir. Rampaların yüzeyleri ise tekerlekli sandalye kullanıcıları, yürüme zorluğu yaşayan yaşlılar, bebek arabası kullanan yayalar ve görme özürlülerin kullanacağı düşünülerek mümkün olduğunca sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme ile kaplanmalıdır” (Anonim 2016b).

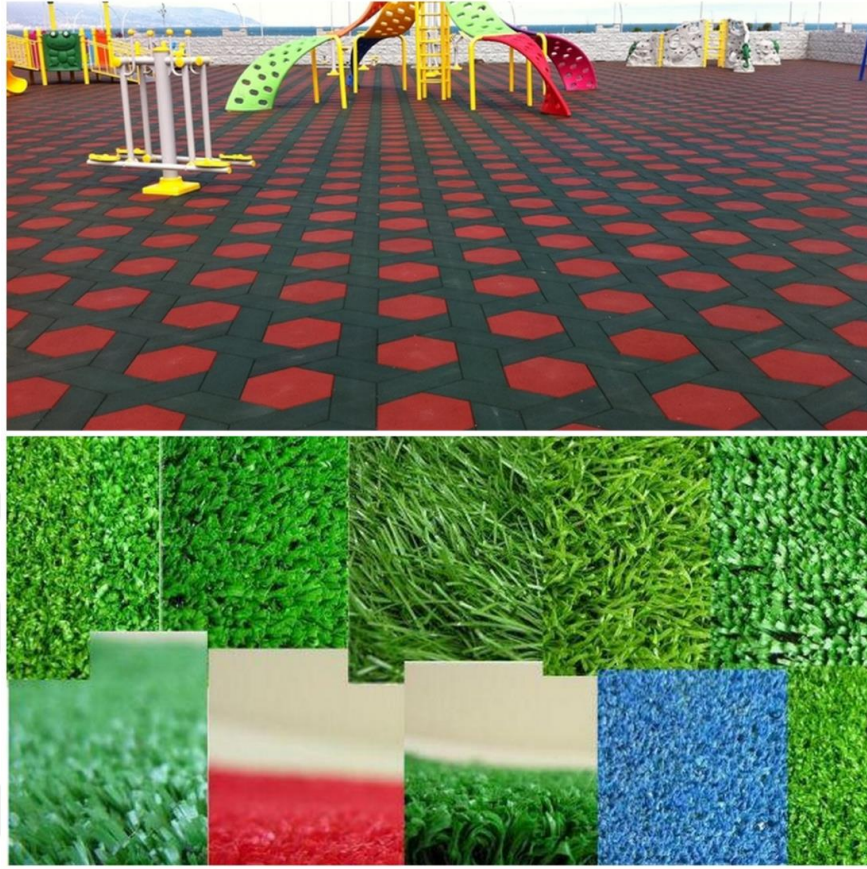
Bütün bu bilgiler, saklı bahçe tasarlanırken dikkat edilmesi gereken ulaşım ve sirkülasyon elemanlarının uygulanmasındaki önemli hususları belirtmektedir.

b. Döşeme elemanları

Gereksinimin bir ürünü olarak ortaya çıkan döşeme, birçok fonksiyonu üzerinde taşımasıyla birlikte farklı amaçlara da hizmet eder (Başal vd 1997).

Peyzajın en önemli donatı elemanını ve fonksiyonel yapılarından birisini döşeme elemanları oluşturur. Görsel etkisiyle beraber yüzeysel özelliklerinin bulunması, kullanım rahatlığı ve ayrıca günümüzde birçok çeşidinin olmasıyla farklı algıların ortaya çıkmasında önemli bir etkiye sahiptir.

Fonksiyonları farklı olan mekânlar için kullanılan döşeme elemanları sert veya yumuşak olarak iki şekilde kullanılır. Dolaşımın az olduğu ya da hiç olmadığı estetik amaçlarla düzenlenmiş alanların aksine, yürüyüş yolları, çocuk oyun alanları vb. fonksiyonların ön planda olduğu mekânlarda kullanılan yumuşak döşeme elemanları görsel ve fonksiyonel kullanımlar için farklılık gösterir. Yumuşak döşeme olarak adlandırılan döşeme elemanlarında görsel açıdan yer örtücü bitkiler kullanılırken, fonksiyonel açıdan ise olabilecek düşmelerde kişiye en az hasar verecek kauçuk, sıkıştırılmış toprak, yapay çim yüzeyleri gibi malzemeler kullanılır (Hindistan 2006) (Şekil 1.4).

Şekil 1.4. Yumuşak döşeme örneği (Anonim 2016l)

Sert döşeme olarak nitelendirdiğimiz Şekil 1.5 gibi elemanlar ise, sirkülasyonun daha yoğun olduğu yerlerde kullanılır. Bulunduğu mekânın dekorasyon yapısına göre şekillenmesiyle beraber çeşitli biçimlerde, renklerde, desenlerde kullanılır. Bunlardan bazıları ahşap, granit, mermer vb ürünlerdir.

Şekil 1.5. Sert döşeme örneği (Anonim 2016m)

Saklı bahçe uygulamalarında ise, saklı bahçenin kullanıldığı alanın işlevine uygun, mekânla uyumlu döşeme elemanlarının kullanılması görsel ve fonksiyon açısından oldukça önemlidir.

c. Oturma ve dinlenme elemanları

Fiziksel yorgunluğun giderilmesini sağlayanın yanı sıra sosyal ve psikolojik açıdan da birçok etkisi olan oturma elemanları, görsel açıdan en önemli peyzaj tamamlayıcı öğelerdendir (Şekil 1.6-1.7).

Oturma birimlerinin gelişen bilgi düzeyiyle birlikte, kullanılan yerlere göre veya kullanım biçimlerine göre farklı tasarımları ve biçimleri ortaya çıkmıştır/çıkmaya devam etmektedir.

Şekil 1.6. Oturma birimi örneği (Anonim 2016n)

Şekil 1.7. Modern oturma birimi örneği (Anonim 2016o)

Saklı bahçede kullanılan oturma birimi elemanları mekanın dekorasyonuna bağlı olarak bahçe mobilyaları, ev veya büro tipi mobilyalar ya da alanda kullanılan döşeme malzemesinden yapılmış özel oturma birimleri olarak tercih edilmektedir (Şekil 1.8).

Şekil 1.8. Bahçe mobilyası örneği (Anonim 2016ö)

d. Aydınlatma elemanları

Yaşamımızın her aşamasında olmasından dolayı ışık temel gereksinimlerimizden biridir yani kısaca ışık hayattır. Çevremizi algılayabilmemizde ve tanımlayabilmemizde büyük rol oynar (Anonim 2016c).

Kuban’a (2002) göre, “Mekân”ın var olması ışıkla olur. Işık mekânın varoluşunu belirleyen bir özelliktir.

Saklı bahçede aydınlatmayı ise temel tasarım ilkeleri belirlemekle birlikte, mekân organizasyonu da önemli rol oynamaktadır. Obje aydınlatma, mekân aydınlatma, güvenlik sağlama, sürpriz ve vurgu üzerine yapılan aydınlatmalar, hem saklı bahçe oluşturulan işletme için, hem de mekânı kullanacak ziyaretçiler için oldukça önemlidir.

İşlevine göre, saklı bahçe sadece görsel amaçlı ise yani herhangi bir rekreatif eylem için tasarlanmamışsa mekân aydınlatması daha çok zemin aydınlatması olarak seçilir. Ya da görselliği ön planda olan aydınlatma elemanları olarak tercih edilir (Şekil 1.9-10).

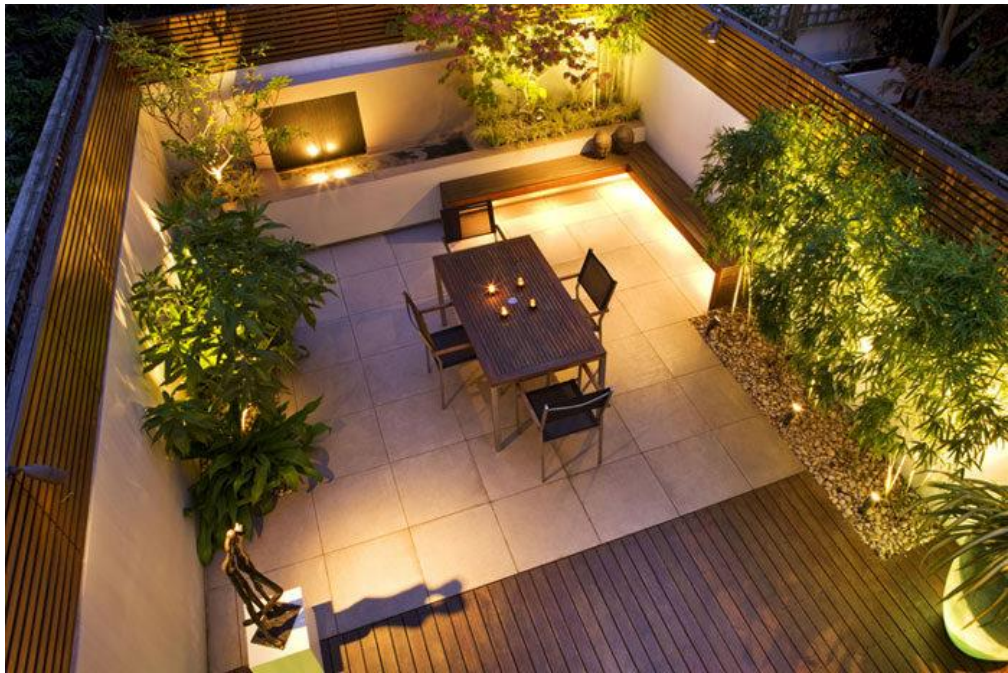

Şekil 1.9. Zemin aydınlatma örneği (Anonim 2016p)

Şekil 1.10. Görsel işlevli aydınlatma örneği (Anonim 2016r)

Oysa saklı bahçedeki mekân yürüme yolları, teras, oturma birimleri, su yüzeyleri, kafeterya vb. gibi kullanımları içeriyorsa, mekândaki her özelliğin net algılanabileceği şekilde aydınlatma yapılmasına özen gösterilmelidir (Şekil 1.11).

Şekil 1.11. Teras aydınlatma örneği (Anonim 2016s)

e. Su elemanları

Su tarih boyunca insanoğlunun en temel yaşam kaynaklarından biri olmuştur. Genellikle yer seçimlerini belirleyen ana faktörlerinden biri olması sebebiyle denizler ve nehirler birçok yerleşkeye hayat vermiştir (Evyapan 2000).

Hayatın varlığı ve devamlılığı noktasında kritik bir öneme sahip olan hatta vazgeçilmez elemanlardan biri olan suyun, mekânlar üzerinde de geçmişten günümüze belirleyici özellikleri olmuştur (Hattapoğlu 2004).

Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte su sadece yaşam için gerekli temel kaynaklardan biri olarak görülmesinin yanında, görsel ve psikolojik açıdan da büyük bir öneme sahip olmuştur.

Su, bulunduğu alanlarda işlevsel ve estetik gereksinimlerin sağlanmasında büyük rol oynamaktadır. Suyun yansıtıcı, serinletici, ferahlatıcı ve psikolojik açıdan rahatlatıcı özelliklerinin olması, mekânı özgün bir yapıya dönüştürmektedir. Ayrıca göl, havuz, çeşme vb. su kullanımları, aydınlatma ve bitkisel elemanlarla birlikte kullanıldığında mekâna çekicilik kazandırmaktadır (Rubenstein 1992) (Şekil 1.12).

Şekil 1.12. Su kullanım örneği (Anonim 2016ş)

Mekânlarda kullanımına göre su elemanları durgun ve hareketli olmak üzere iki şekilde kullanılır; bu da suyu işitsel, görsel ve psikolojik açıdan etkisinden dolayı mekânda odak noktası haline getirir (Hindistan 2006).

Durgun su elemanları; mekânın ölçüsüne, fonksiyonuna ve tasarımına bağlı olarak değişmekle birlikte, formal ve informal şekilde biçimlendirilirler. Örneğin; süs havuzu, yüzme havuzları vb. peyzaj tasarımında en çok durgun su elemanlarından süs havuzuna yer verilir; çünkü süs havuzları, tamamlayıcı konstrüksiyon elemanlarının ve bitkilerin kullanımıyla oluşturulan tasarımın tamamlayıcı öğesidir. Ayrıca yansıtma özelliği ve bitkilerle oluşturduğu doğal etkilerden dolayı peyzajın vazgeçilmez öğeleri arasında yer almaktadır (Zorlu ve Bekiroğlu 1992) (Şekil 1.13).

Şekil 1.13. Durgun su örneği (Anonim 2016t)

Hareketli su elemanları; yerçekimi yönünde akan su elemanları ve yerçekiminin tersi yönünde akan su elemanları olmak üzere ikiye ayrılır. Yerçekimi yönünde akan su dendiğinde ise akla ilk olarak gelecek olan, kaskatlardır (Şekil 1.14). Kaskatlar, farklı tasarımlarla suyun belli bir yükseklikten akmasını sağlarlar. Fıskiyeler yani yerçekiminin tersi yönünde akan sular ise, ortamı daha aktif hale getirmesi ve görsel bir

sunum sağlamasından dolayı çok kullanılan su elemanlarından biridir (Erdal 2003) (Şekil 1.15).

Şekil 1.14. Kaskatlı havuz örneği (Anonim 2016u)

Şekil 1.15. Fıskiyeli havuz örneği (Anonim 2016ü)

Saklı bahçelerde ise, mekânın büyüklüğüne ve işlevine göre, bu iki su elemanlarından biri tercih edilebilir. Ancak bu tercihte bulunulurken, mekânın fonksiyonu oldukça önemlidir. Çünkü su sesi her alan için uygun olmayabilir.

f. Üst örtü elemanları

Mekânın tasarımını destekleyecek unsurlardan biri olan üst örtü elemanları, hem işlevsel hem de estetik unsurlar içermektedir. Alanın yapısına göre değişmekle beraber, saklı bahçelerde daha çok dekoratif amaçlı kullanılmaktadırlar. Ancak genelde kullanımı, insanların güneşli havada ya da yağmurlu havada daha rahat dolaşabileceği veya rahat oturabileceği mekânlar ortaya çıkarmaktır (Yücel 2006; Bayramoğlu ve Özdemir 2012) (Şekil 1.16).

Şekil 1.16. Üst örtü elemanı örneği (Anonim 2016v)

g. Görsel materyal

Görsel elemanlar, bitkilerin kullanımıyla sağlanan görsel etkiye katkıda bulunan en önemli peyzaj öğelerindendir. Bulundukları ortamda odak noktası haline gelmelerinin yanı sıra havuzların içinde (Şekil 1.17) fiske olarak kullanılması peyzaja çeşitlilik kazandıran unsurlardandır. Örneğin; mekânın tasarımına uygun şekilde seçilen heykeller gibi (Musgrave 2000) (Şekil 1.18).

Bir mekânın vurgulanmasında görsel materyal önemli olduğu kadar, materyalin alana uygunluğu da önemlidir. İnsanlar seçilen materyallerden etkilendiğinden dolayı, günümüzde yoğun biçimde görsel materyal kullanılmaktadır.

Şekil 1.17. Fıskiye görevi gören plastik eleman örneği (Anonim 2016y)

Şekil 1.18. Heykel örneği (Anonim 2016z)

Saklı bahçe tasarımında, alanla hem görsel hem de psikolojik açıdan uyumlu görsel materyallerin kullanımı, alan estetiğini zenginleştirecektir.

1.2.2.b. Yeşil yapı elemanları

Saklı bahçenin vazgeçilmez ana unsuru olan bitkiler, doğayı bulduğumuz ortama getirerek farklı duygular yaşatır. Ayrıca bitkiler, kentsel çevrenin kalitesini yükseltmede de önemli bir etkidir (Yang *et al.* 2005).

Cansız materyallere göre bitkilerin birçok çeşidinin bulunması ve pek çok özelliğinin olması da bitki kullanımını arttıran etmenler arasındadır. Renk, doku, form ve ölçüleri ile bulunduğu ortamı görsellik açısından optimum seviyeye çıkartan bitkiler için gerekli bazı özellikler vardır. Kullanılacakları yerdeki toprak özelliği, güneş ışığı, rüzgar almaları gibi bir çok etmene dikkat edilmesi ve zaman içinde gelişim gösterecekleri unutulmadan tasarım yapılmalıdır (Kelkit 2002; Yılmaz ve Irmak 2012; Askan ve Yılmaz 2016).

Bitkilerin havayı temizleme, hava sıcaklığını ayarlama, ışık kontrolünü sağlama gibi özelliklerinin olmasının yanında peyzaj mimarlığında yapısal eleman olarak kullanıldıklarında duvar, tavan ve taban rolleri üstlenerek mekan içerisinde yönlendirme yapma, doluluk-boşluk yaratma, eğimleri düzeltme, istenmeyen görüntüleri gizleme, gölgelendirme yapma, sürpriz etkisi yapma gibi fonksiyonları da saklı bahçeler için önemlidir (Ayaşlıgil 2000). Ayrıca bitkilerin yapısal özelliklerine bağlı olarak (dallanma, yaprak büyüklüğü, doku, yaprak yapısı vb.) bulundukları mekânda gürültüyü azaltırlar (Özer vd 2008). Saklı bahçe tanımı içerisinde değerlendirilebilecek olan yeşil çatı uygulamaları da, yukarıda belirtilen fonksiyonları bünyesinde barındırmaktadır. Çünkü yeşil çatılar da, yeşil yapı elemanlarından oluşmaktadır ve birçok çalışmada bunlara dikkat çekilmektedir (Gagliano *et al.* 2014).

1.2.2.c. Peyzaj tasarım kriterleri

Mimarlık ve Peyzaj Mimarlığı gibi hayal etmenin çok önemli olduğu alanlarda öncelik tasarım yapılacak yerin/mekânın görülmesi ve buna uygun tasarım yapılabilmesidir.

Mimarlıktan farklı olarak peyzaj mimarlığında dikkat edilecek en önemli nokta zamandır. Çünkü Peyzaj Mimarlığı alanının çalışma unsuru canlı materyaller yani bitkilere dir. Bu ise zaman içerisinde bitkilerin değişebileceğinin göz ardı edilmemesi gerektiğinin önemini belirtmektedir.

Bu yüzden mekân üzerinde bırakılmak istenen etki için mekânın fiziksel yapısıyla birlikte tüm yönlerinin analiz edilmesi gerekir. Analiz çalışmasından sonra yapılması düşünülen tasarım için bitkisel tasarım unsurlarından simetri oluşturma, denge sağlama ve tekrarlama prensiplerinden hangisinin kullanılacağına karar verilmesi ve buna uygun bitki seçiminde renk, tekstür, ölçü, form ve koku gibi hangi özelliğın vurgulanması gerektiğii, konstrüksiyon elemanlarıyla birlikte sağlayacağı ahenge dikkat edilerek kitle–boşluk arasında dengenin sağlanarak tasarımın uygulanması gerçekleştirilmelidir (Hindistan 2006).

Saklı bahçelerde, tasarım çalışmalarında bilinmesi gereken ilkeler şöyle sıralanabilir:

Aks (hat); aktif olmayan bir mekânda merkezde olan bakış ı çevreye yönelterek harekete geçiren tasarım unsurudur.

Simetri; bir aks etrafında bulunan peyzaj elemanlarının yapı ve biçimsel olarak sağladığı benzerliktir.

Denge; aksın her iki tarafında kullanılan elemanların sayısal ve görsellik açısından eşit olmasıdır.

Mesafe; peyzaj tasarımında kullanılan elemanların birbirine olan durumunu ifade eder.

Tekrar; tasarımda kullanılan elemanların belli aralıklarla yeniden kullanılması sonucunda oluşur. Sürekli devam edilmesi sonucunda tekdüzeliğ e sebep olur.

Uygunluk ve zıtlık; kullanılan elemanların değiştirilerek tekdüzeliği ortadan kaldıran tasarım unsurudur.

Vurgu; tasarımda dikkati üzerine çekecek olan unsuru ifade eder.

Koram; tasarımda kullanılan elemanlar arasındaki değişim, geçiş ve hareketin aynı biçimde olmasını ifade eder (Pamay 1979; Altınçekiç 1998; Erdem 1999; Altınçekiç 1999; Ayaşlıgil 2000; Hindistan 2006).

1.2.2.d. Bitkisel tasarım unsurları

Saklı bahçede bitkisel tasarım unsurlarının çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Bitkisel tasarımda;

- Bölgenin ve kentin ekolojik yapısı
- Mekân/bina, mekan/çevre ilişkisi
- Alan büyüklüğü
- Mekânın kullanım şekli
- Mekânın kullanım yoğunluğu göz önüne alınmalıdır.

Bölgenin ve kentin iklim yapısı kullanılacak bitki materyalinin seçimini doğrudan etkilemektedir. Ekstrem sıcaklık değerleri, rüzgar yönü ve şiddeti, yağış miktarı, nem, güneşlenme durumu, yapı yüzeylerinden yansıyan ışık, gece-gündüz sıcaklık farkı verilerine göre kullanılacak bitki türlerinin seçimine dikkat edilmelidir. Alandaki mevcut toprak yapısı, drenaj durumu, toprağın mikro ve makro besin elementlerinin durumu göz önünde bulundurulmalıdır.

1.2.3. Saklı bahçede bitki kullanımı

Saklı bahçede kullanılacak bitkiler ilişkili olduğu yapı yüzeylerine ve yakın çevresinin mevcut durumuna göre tercih edilmelidir. Yüksek katlı binalar arasındaki bir saklı bahçede binanın insan üzerindeki olumsuz baskısını azaltmak için daha çok üstten

dallanan, geniş yapraklı ağaç türleri mekânı insan ölçeğine indireceğinden tercih edilmelidir.

Benzer şekilde çevre ile ilişkisinde yeşil alanların varlığı, yoğunluğu, yapısı da saklı bahçenin kullanım şeklini ve yoğunluğunu belirlemektedir. Yani yüzeylerle ve diğer açık yeşil alanlarla entegre bir bitkisel tasarım üzerinde durulmalıdır (Eroğlu vd 2005; Askan ve Yılmaz 2016). Binaların mevcut yapısı göz önüne alınarak bitki türünün seçiminde renk, doku, ölçü ve form bakımından belirleyicidir.

Büyük mekanlarda bitkinin estetik ve ekolojik işlevlerinden yararlanma fırsatları artmaktadır. Küçük mekanlarda estetik ve ekolojik işlevlerinin yanı sıra görsel etkinin optimum seviyede olması için bitkinin yaprağına, dalına, çiçeğine, meyvesine vb. özelliklerine dikkat edilerek seçim yapılmalıdır (Askan ve Yılmaz 2016). Renk etkisinin yakınlık ve uzaklık algılamasındaki etkisi unutulmadan seçilecek bitkinin renklerine dikkat edilmelidir (Alper 2002). Örneğin; soğuk renkler (mavi, mor, yeşil ve karışımları) mekânı daha geniş, büyük ve uzak göstereceğinden küçük saklı bahçelerde daha çok bu özelliği ön planda olan bitki türleri tercih edilmelidir.

Dikkati tek bir yöne çekmek isteniyorsa, kaligrafik yapıya sahip bitki türleri (*Araucaria* sp., *Betula utilis*, *Cedrus atlantica*, *Acer palmatum*, *Fagus sylvatica* 'Pendula', *Chamaecyparis nootkatensis* vb.) soliter/tek başına kullanılmalıdır (Şekil 1.19).

Şekil 1.19. Kaligrafik bitki örneği (Anonim 2016a1)

Saklı bahçede gölge, bitkilerden beklenen önemli bir fonksiyondur. Mekân büyüklüğüne bağlı olarak daha çok geniş yapraklı ağaç türleri tercih edilmelidir. Kış ayları ve geçiş mevsimlerinde de güneş ışınlarının kontrollü bir şekilde ya da ağaç yapraklarından süzülerek girmesi arzu edilen bir durumdur. Nitekim Yılmaz vd (2008) tarafından yapılan bir araştırmada kış aylarında güneşten gelen ve yansıyarak insan konforunu etkileyen ışınların bitkiler tarafından filtre edilerek biyoklimatik konfora katkı sağladığı belirlenmiştir. Bu amaçla saklı bahçelerde, bölgenin ekolojik şartları göz önüne alınarak çok sayıda bitki türü kullanılabilir. Özellikle; *Tilia sp.*, *Acer sp.*, *Gleditschia sp.*, *Koelreuteria paniculata*, *Quercus rubra*, *Jacaranda mimosifolia*, *Albizia julibrissin*, *Liquidambar sp.*, *Acacia dealbata*, *Pyrus calleryana* vb. bitkiler tercih edilebilir (Şekil 1.20).

Şekil 1.20. Geniş yapraklı bitki örneği (Anonim 2016b1)

Mekânın kullanım şekli ve yoğunluğu da bitki türü seçiminde önemli bir kriterdir. Saklı bahçesi yoğun olarak kullanılan mekânların bitkisel tasarımında, daha çok üst çatı yeşil olarak göz önüne alınmalıdır. İnsanların hareketlerini zorlaştıracı, engelleyici yoğun bitkilendirmelerden kaçınılmalıdır. Alanda istenmeyen görüntüleri gizlemek (Gül ve Küçük 2001; Barış 2005), vurgu yapmak (Öner vd 2007), mekan içerisindeki kitle boşluk ilişkisini düzenlemek (Şahin ve Barış 1998; Emür ve Onsekiz 2007), yönlendirmek amacı ile kontrast veya uyumlu dokudaki bitki türlerine yer verilmelidir. Bahçeyle bitişik bina yüzeylerinde mekânın genel peyzaj karakteri ile uyumlu yapı yüzeyi bitkilendirmesi ile geniş yeşil kitleler elde edilebilir (Şekil 1.21).

Şekil 1.21. Yapı yüzey bitkilendirme örneği (Anonim, 2016c1)

Yapı yüzeyi bitkilendirmesi sayesinde, binanın ısıtma ve soğutma masraflarına getireceği ekonomik katkı yanında, ışık yansımaların önüne geçilmesi, sert yüzeylerin çirkin görüntüsünü engellemesi, yaban hayatına katkı sağlaması, mevsimsel değişikliğin izlenmesi gibi birçok fayda elde edilecektir. Bu amaçla tırmanıcı bitkilerden *Parthenocissus quinquefolia*, *Hedera helix* vb. tercih edilebilirken, *Lonicera elemetis*, *Bougainvillea glabra*, *Rosa sp.* gibi sarılıcı bitkiler de kullanılabilir (Şekil 1.22-23).

Şekil 1.22. Tırmanıcı bitki örneği (Anonim 2016d1; Anonim 2016d2)

Şekil 1.23. Sarılıcı bitki örneği (Anonim 2016e1; Anonim, 2016e1; Anonim 2016e3; Anonim 2016e4)

Saklı bahçelerde, bitkilerin form, biçim, doku ve renk özelliklerine dikkat edilerek hem iç mekâna uyumlu hem de çevre mimari dokusuna uygun bitkisel tasarımlara yer verilmelidir (Şekil 1.24).

Şekil 1.24. İç mekân ve çevreye uygun bitkilendirme örneği (Anonim 2016f1)

Yer örtücüler, mevsimlik bitkiler, küçük/büyük boylu bitkiler, tıbbi ve aromatik bitkiler, güzel kokulu bitkiler, renkli yapraklı, çiçekli, meyveli, bodur formlu, sütun formlu, piramit formlu, yuvarlak formlu, salkım formlu, hafif dokulu, kaba dokulu, sonbahar renklenmesiyle dikkat çeken bitkiler, herdem/her daim yeşil ağaç ve çalılar alanın büyüklüğüne, kullanım şekline, çevre peyzajına, yapının mimari doku özelliklerine göre ve bitkilerin ekolojik istekleri dikkate alınarak seçilmeli ve saklı bahçelerde kullanılmalıdır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Nowak (1994) Chicago’da yaptığı çalışmada ağaçların hava kalitesini iyileştirdiğini belirtmiştir. Ağaçların; zehirli gazları emmesinden, gölgelendirme yapmasından, hava sıcaklığını düşürmesinden vb. faydalarından bahsetmiştir. Ayrıca boyutlarına göre ağaçların kirlilik oranını nasıl azalttığını tespit etmiştir.

Gül ve Küçük (2001) her geçen gün artan açık-yeşil alan ihtiyacından yola çıkarak Süleyman Demirel Üniversitesi ile Isparta kentinin büyük kentleşme sürecinde ortaya çıkan kentsel açık-yeşil alanları irdelemişlerdir. Bu çalışma ile kişi başına düşen aktif açık yeşil alanların, potansiyel alanlarla beraber (yol, cadde, koruluk vb.) artırılması amaçlanmıştır.

Wong *et al.* (2003) Singapur’da beş katlı ticari binanın çatı bahçesindeki enerji tüketimi üzerine bir araştırma yapmıştır. Bu çatı bahçesinin beş katlı binanın yıllık enerji tüketiminde tasarruf sağladığı ve çalılarının enerji tüketimini azaltmada en etkili tür olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca toprak kalınlığı ve nemi de enerji tüketiminde önemli bir etken olduğu belirtmiştir.

Dirik ve Ata (2005) kent ormanlarının sosyo- ekonomik ve sosyo- kültürel gelişmelerle birlikte ekonomik değerleriyle birlikte ekolojik ve estetik değerlerinin ön plana çıktığını ifade etmişlerdir.

Yang *et al.* (2005) kent ormanının hava kalitesi üzerindeki etkisini Kentsel Orman Etkileri Modeli’ni kullanılarak incelemişlerdir. Ağaçların havada bulunan kirleticiyi uzaklaştırma oranlarını belirterek, ağaç türlerinin hava kirliliğini önlemedeki rolünü tartışmışlardır.

Sherman *et al.* (2005) çocuk sağlık bahçeleri üzerine yaptıkları çalışmada, çocuk kanser merkezi etrafında bulunan üç sağlık bahçesini kullananları (hastalar, refakatçiler ve

Çalışanlar) incelemişlerdir. Ayrıca bahçeden beklentilerini ve tercihlerini anket ile belirlemeye çalışmışlardır. Böylece bahçenin bazı psikolojik etkileri (mutluk verme ve stresi azaltma) olduğu sonucuna varmışlardır.

Hindistan (2006) doğa ile bütünleşmek anlamına gelen yeşil alanların önemi vurgulamıştır. İ bahçe olmaları özelliği taşıyan avluları ele almıştır. Bina kütleleri veya yüksek duvarlarla çevrili avluların yaşam mekânı olma özelliği; korunaklı, kültürel, sosyal, iklimsel konfor ve psikolojik gibi özelliklerle belirtmiştir. Bulundukları yerdeki fonksiyonlara uygun peyzaj tasarımların yapılmasının görsel etkiyi arttıracadıını ifade etmiştir. Avluları peyzaj tasarımı yönünden değerlendirilmesi kapsamında; kullanım açısından avlular üç sınıfa ayrılmış olup, bulundukları yapılara bağlı olarak gerçekleştirilen peyzaj tasarımlarında kullanılan peyzaj elemanları ve tasarım ilkeleri dikkate alarak değerlendirmiştir.

Bulut ve Göktuğ (2006) doğanın sağlık bulma amacıyla tarih boyunca kullanıldığı ifade etmişlerdir. Yeşil alanların yani bahçelerin insanlar üzerinde etkileri olduğunu birçok bilim adamının da doğal veya düzenlenmiş çevrenin iyileştirme üzerine katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Rehabilitasyon merkezlerinde, hastanelerde tedavi gören hastalar ve huzur evlerinde bulunan yaşlılar üzerinde sağlık bahçelerinin olumlu etkileri ve oluşturulmasındaki tasarım ilkeleri belirlenmiştir.

ner vd (2007) kent nüfusunun hızla artması, g olayının olması sebebiyle kent çevresindeki doğal ve kırsal alanların bozulduğuna ve hatta yok olmasına sebep olduğu ifade etmişlerdir. Bundan dolayı kent insanın doğaya olan özlemini gidermek için ve çevresini yeşil alanlarla yaşanabilirliğini arttırabileceğini düşünmesiyle yeşil alanlar yeni boyutlar kazanmış ve yeşil alan sistemleri (kent içi ve çevresi için) oluşturulduğunu ifade etmişlerdir. Kent ormanlarının insanlar üzerindeki rekreatif, estetik, psikolojik, ekolojik ve ekonomik etkilerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda kent ormanlarının çevreye olan katkılarını (hava, iklim, gürültü vb.) açıklamışlardır.

Yüksel ve Yılmaz (2008) göre açık-yeşil alan sisteminin azalmasından ötürü kentsel ısı adası oluşumu artmaktadır. Ankara kenti için yaptıkları çalışmada soğuk bölgeleri büyük ağaç gruplarının (önemli ölçüde ibrelili) oluşturduğu ifade etmişlerdir. Bitki örtüsüne sahip alanlar düşük yansıtma değerine (çıplak zeminlerden daha az yansıtma) sahip olduklarından yüzey sıcaklıkları daha düşük olduğunu ve bu nedenlerden ötürü yeşil alan varlığının insanların termal ve yaşam konforu açısından önemi belirtilmiştir.

Bayramoğlu ve Özdemir (2012) göre donatı elemanlarının mekâna uygun tasarlanmış ve konumlandırılmış olması, kent kimliğini vurgulamada ve mekâna güçlü bir görüntü sağlayacağını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada; Trabzon kent merkezinde yer alan Uzun Sokak üzerindeki donatı elemanları değerlendirilmiş, donatı elemanlarının kent içerisindeki önemine, anlamına ve kent ile ilişkisine değinilmiştir.

Pandit *et al.* (2013) yerleşim yerlerinde bulunan ağaçların, kent sakinleri açısından avantajlarına değinmişler ve Avustralya’da yapılan bir deney sonrasında ağaçların (geniş yapraklı ağaçlar) mülk değerlerini arttırdığı ifade etmişlerdir.

Gangliano *et al.* (2014) yeşil çatının birçok faydası olduğunu, örnek olarak bina enerji verimliliğini arttırmak gibi çevresel faydaları olduğuna değinmişlerdir. Yeşil çatıların binaların ısıtma ve soğutma yüklerini azaltabilecek bir inşaat türü olabileceğini ifade etmişlerdir.

Rahman *et al.* (2015) kentsel alanların yanlış planlama ve hızlı gelişmesi ile beraber yeşil alanların tahribinin artmasından ötürü ve yeşillik unsurunun kentsel yapı ile uyumlu hale getirmek için yeşil çatının bir trend haline geldiğine değinmişlerdir. Malezya için yapılan bu çalışmada 104 katılımcıya anket uygulanmıştır. Yeşil çatının faydalarına değinilmiş (hava kirliliğini azaltma, ısı adasını hafifletme, hava kalitesini artırma vb.) olup kentsel bir yenilenmeye katkıda bulunacağı ifade edilmektedir.

Askan ve Yılmaz (2016) Erzincan kent merkezindeki, Kamu kurum ve kuruluşlarına, Özel mülkiyete ait açık ve yeşil alanlar incelenerek kent merkezinde yer alan park ve bahçelerin doğal türlerin dışında bitki türleri değerlendirilmiştir. Bitki türleri, kullanım amaçları, mevsimsel değişimleri, kullanım amaçları, kullanım alanları yönünden değerlendirmeler yapılmıştır. Bitkilerin insan yaşamındaki önemine değinilmiştir. Ayrıca bitkilerin ekolojik, fonksiyonel, psikolojik ve görsel etkileri üzerinde durulmuştur.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

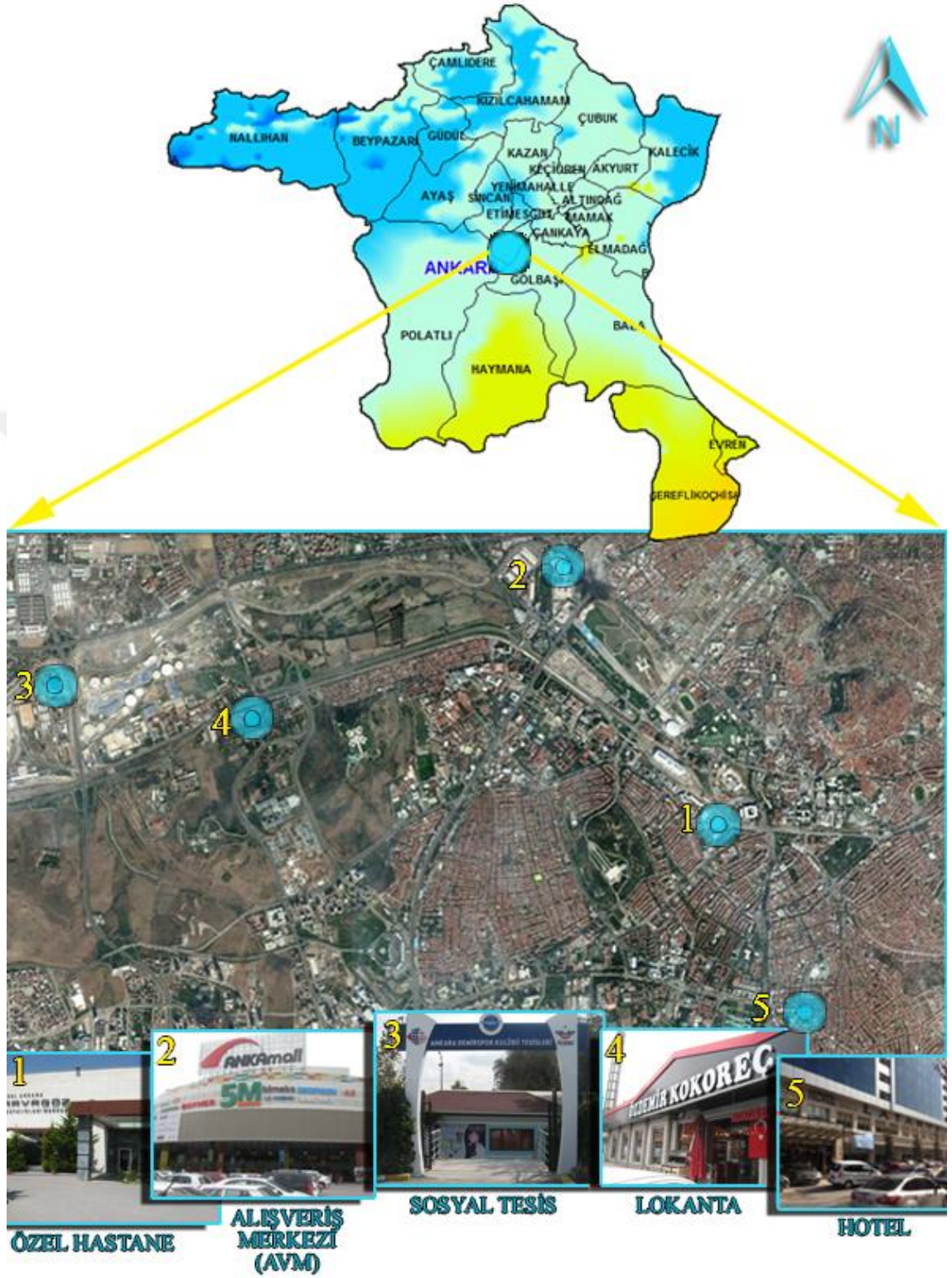
Ankara isminin kaynağı kesin olarak bilinmemesine rağmen, söylentilere göre Yunanca çapa anlamına gelen, Galatlar tarafından verilen ismi Ankyra'dır. Bu isim zamanla değişerek Ankara olmuştur.

Savaş yıllarında en çok saldırının batıdan gelmesinden ötürü başkentin başka bir şehre taşınması düşünülmüştür. “Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi” ve başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere Ankara'ya gelerek 29 Aralık 1919'da yayımlanan bir tebliğ ile Ankara'da toplantı yapılacağı bildirilmiştir. 23 Nisan 1920 tarihinde kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin merkezi ilan edilmiştir. 13 Ekim 1923 tarihinde çıkarılan kanun ile Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara olmuştur (Anonim 2016e).

Nüfus itibariyle Ankara en kalabalık ikinci şehridir. 2016 yılı itibariyle Ankara nüfusu 5 346 518'dir. Nüfusun, 2 653 431 erkek ve 2 693 087 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %49,63 erkek, %50,37 kadındır (Anonim 2016d).

39.57 K enlemi ile 32.53 D boylamları arasında 26 897 km² alana sahiptir. Doğusunda Kırşehir ve Kırıkkale, Batısında Eskişehir, Kuzeyinde Çankırı ve Güneyinde Konya ve Aksaray yer almaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği yaklaşık olarak 890 m'dir.

Alan içerisinde iklimsel farklılıklar görülmekle beraber, genel olarak karasal iklimin hüküm sürdüğü bölgede kışları soğuk, yazları ise sıcak geçer. En soğuk ay Ocak, en sıcak ay ise Temmuz-Ağustos'dur. Yıllık yağış miktarı 389,1 mm olup, ortalama sıcaklık 11,7°C'dir. Ekonomik faaliyeti sanayi ağırlıklıdır. (Anonim 2016e).

Şekil 3.1. Materyal görüntüsü

3.2. Yöntem

Yapılan çalışmada ilk olarak; daha önce yapılmayan Saklı bahçe kavramının tanımı, özellikleri belirlenmiş ve saklı bahçelerde kullanılan peyzaj elemanları (yeşil yapı ve konstrüksiyon) üzerine geniş çaplı bir literatür taraması yapılmış, yazılı ve görsel dokümanlardan yararlanılmıştır.

Saklı bahçe kavramıyla ilgili yapılan bu değerlendirmelerden sonra, Ankara Kenti'nde bu özelliği gösteren 5 alan seçilmiştir. Bu alanların seçiminde;

- Farklı işlevlere sahip olması (hastane, alışveriş merkezi (avm), sosyal tesis, lokanta ve otel)
- Alan büyüklüklerinin farklı olması (hastane 5000 m², alışveriş merkezi (avm) 278.000 m² gibi)
- Bina ile olan ilişkileri
- Mekan yapılaşmalarının farklı olması
- Kullanım yoğunluğu
- Donatı elemanları dikkate alınmıştır.

Bu sayede, saklı bahçenin her mekânda, farklı tasarımlarla yer alabileceği/alabilmesi belirlenmiştir. Bu amaçla hastane, alışveriş merkezi (avm), sosyal tesis, lokanta ve hotel belirlenmiştir. Belirlenmiş olan 5 farklı lokasyonda, araştırma esnasında karşılaşılan insanlarla sözel iletişime geçilmiş ve mekandaki saklı bahçenin onlar üzerindeki etkisi çeşitli sorular eşliğinde (mekanın niçin tercih edildiği, saklı bahçenin onlar üzerindeki etkisi, kullanım memnuniyeti vb.) gözlemlere dayanılarak belirlenmeye çalışılmıştır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Alan kullanıcıları ile yapılan bire bir görüşmeler

Her bir bahçenin çevre analizleri, peyzaj donatı (kullanılan oturma birimleri, üst örtü elemanları, su kullanımları, döşeme elemanları, aydınlatma elemanları vb.) ve bitkisel elemanlar tespit edilerek, görsellerle ortaya konulmuş ve çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır.

Son olarak, çalışmanın değerlendirmesi yapılmış ve bu yapıların özellikle metropollerde insanlar için olan önemi üzerinde durulmuştur. Saklı bahçelerin yaygınlaştırılması gerektiğine değinilmiş ve saklı bahçelerin uygulama alanlarıyla ilgili olarak çeşitli önerilere yer verilmiştir.

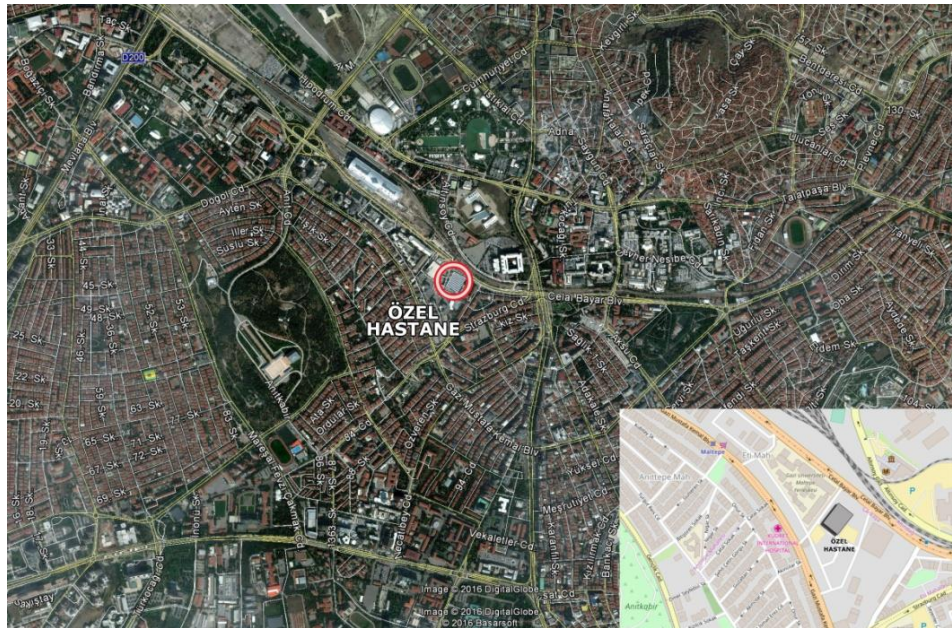
4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma alanı olarak seçilen 5 farklı karakterde saklı bahçe özelliği gösteren alanlar tek tek gidilerek yapısı analiz edilmiştir. Alanda yapılan araştırma ve incelemeye ek olarak konu görsel materyalle desteklenmiştir.

4.1. Özel Hastane

Saklı bahçeler tercihinde, iç mekan (kapalı alan) saklı bahçe örneği olarak Özel bir hastane seçilmiştir; 39.929039 enlem ve 32.846600 boylamda yer alan hastane, Kasım 2004’de açılmıştır. Eylül 2009’dan itibaren Maltepe-Çankaya’da faaliyetine devam etmektedir. (Anonim 2016f)

Kuzeyinde Gençlik Parkı, Kuzeybatısında Gazi Tıp Fakültesi Hastanesi, Kuzeydoğusunda Ankara Ulus Devlet Hastanesi ve Güneybatısında Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi yer almaktadır. (Şekil 4.1)

Şekil 4.1. Hastanenin konumu (Anonim 2016g1)

5 000 m² kapalı alanda faaliyet gösteren hastane hem girişinde kullandığı yeşil yapı elemanlarıyla hem de içinde barındırdığı saklı bahçesiyle dikkat çekmektedir. Hastane girişinin karşısında danışma ve onun yanında da araştırmasını yaptığımız saklı bahçe bulunmaktadır. Hastane gibi, insanların özel bir maksatla geldiği mekânda kullanılan saklı bahçe, ziyaretçiler için güzel bir sürpriz oluşturmaktadır. Tedavi ya da teşhis için gelen hastaların ruh hali düşünüldüğünde, hastane gibi bir alanda oluşturulmaya çalışılan saklı bahçenin ortama katacağı psikolojik destek çok önemlidir. Gergin bir ruh haline sahip olacağı düşünülen insanlar için, yeşilin her tonundan faydalanmak ve suyun rahatlatıcı etkisini kullanmak, mekân için artı bir özellik olarak durmaktadır. Ayrıca germe tavan ile de, dışarıda/bahçede/doğanın içinde olma hissi pekiştirilmiştir. Sadece hastalar değil, hasta yakınları veya ziyaretçiler için de güzel bir bekleme alanı olarak hizmet veren saklı bahçe, hastane ortamının kendine özgü atmosferini oldukça kırmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2. Hastane içindeki saklı bahçe

Her türlü konstrüksiyon ve yeşil yapı elemanlarının özenle seçildiği hissini uyandıran saklı bahçe, oturma biriminin bahçe mobilyası tarzında kullanılmasıyla da dikkat çekmektedir. Rahatlık hissinin ahşap mobilya kullanmak suretiyle pekiştirilmesi ve bunun da hastane ortamında kullanılması, ayrıca ifade edilmelidir. Çünkü mekan, saklı bahçenin çağrışımlarıyla uygun şekilde dizayn edilmeye çalışılmıştır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3. Alan içinde kullanılan ahşaptan dekoratif oturma birimleri

Doğada bulunma hissinin var olmasını sağlamak amacıyla köprü görüntüsünden yararlanılmıştır. Kullanılan malzemelerle de bu durum desteklenmiştir. Korkuluklar ahşap malzeme seçilirken, korkuluklar arası korunma halat ile sağlanmış olup köprüye çok hafif bir eğim verilmiştir. Köprü ve oturma alanı hariç ahşap başka yerde kullanılmamıştır ve yerler granit ile döşenmiştir (Şekil 4.4).

Şekil 4.4. Köprü görüntüsü

Psikolojik ve görsel etkisinden dolayı su kullanılmış olup mekânda hareket sağlamak ve dikkat çekmek için yapay kaya görünümlü şelale yapılmıştır. Şelalenin görüntüsünü daha görsel hale getirmek için ışıklandırılmadan ve bitkilerden yararlanılmıştır. Kapalı alanda şelale görünümüne çok rastlanılmasa da, hastane ortamında bunun kullanılması ilginç olabilir. Ancak oluşturulan şelalenin arkasındaki duvarın ve yan taraftaki camlı bölümün yapıyla (şelaleyle) daha uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Hâlihazırda duvardan sarkıtılan birkaç bitki bulunmaktadır; ancak yetersiz olduğu ifade edilebilir (Şekil4.5).

Şekil 4.5. Hastane içinde yapay bir şelale ile doğallık sağlanmaya çalışılmıştır

Şelalenin devamı niteliğinde olan su görüntüsünün daha cazip hale gelmesi maksadıyla ada görüntüsü oluşturulmuştur. Bitkilerle ve ışıklandırmalarla desteklenen ada görüntüsüyle alan adeta minyatürize edilmiştir. İç mekan bitkileri arasında yer alan ve kardeş kanı olarak bilinen *Draceana marginata* ve sınırlandırıcı nitelikte *Picea orientalis* bitkisi kullanılmıştır. Ancak *Picea orientalis* bitkisinin boyut itibariyle alanda cılız kaldığı ifade edilebilir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6. Küçük bir mekanda su kullanılarak mekana canlılık kazandırılmıştır

Mekân daha çok sert yüzeylerden oluşmaktadır. Bitkisel tasarım yönünden iç mekanda kullanılmaya uygun bitkiler tercih edilmiş olup az sayıda kullanılmıştır. Bitki kullanımlarına lokal olarak yer verilmiştir. Boyları 1-2 m' ye ulaşan *Ficus sp.* ve yerde doğal taşlarla kullanılan *Vinca sp.* bitkisi ile az da olsa mekanda yeşil hissi oluşturulmuştur (Şekil 4.7). Bununla beraber mekânda yeşil hissini daha fazla hissedilmesi için yüksek boylu, üstten dallanan iç mekana uygun bitkiler tercih edilmelidir.

Şekil 4.7. İç mekanda kullanılan bitkisel materyal

Saklı bahçe içinde dikkat çeken diğer bir husus ise, kapalı mekânda kullanılan üst örtü elemanlarıdır. Gergi tavanla oluşturulmaya çalışılan açık mekân hissi, yine park/bahçe vb. yerlerde kullanılan gölgeliklerle desteklenmiştir. Bu ise ziyaretçilerde doğanın içindeymiş hissini pekiştirmeye ve rahatlatmaya yönelik bir düzenleme olarak düşünülebilir (Şekil 4.8).

Şekil 4.8. Oturma birimi ve üst örtü elemanı kullanılarak dış mekan ortamı sağlanmıştır

Donatı elemanı olarak yan duvarlarda bahçe duvarı görüntüsüne yer verilirken, aydınlatma elemanı olarak da dış mekan aydınlatılmasında kullanılan 2-2.5 m boyundaki armatürler kullanılmıştır. Obje aydınlatmasına yönelik zemin aydınlatma elemanı ile de vurgulu mekânlar elde edilmiştir. Saklı bahçe için düşündüğümüzde, oluşturulmaya çalışılan havayla uyumlu bir şekilde çeşitli yapı elemanlarının kullanıldığı ifade edilebilir. Oturma birimleri, gölgelikler, aydınlatma elemanları genel olarak dış mekânda tercih edilen malzemelerdendir. Bu sayede gelen kişiler için ortam,

adeta onları tabiattaymış hissini uyandırmaya yönelik yapılmış bilinçli tercihler gibi durmaktadır (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Kullanılan aydınlatma elemanı görüntüsü

Hastaların veya hasta yakınlarının çocuklarının serbest zaman geçirmelerine yönelik olarak küçük bir bölümde, plastik obje ağırlıklı mini bir çocuk oyun alanı köşesi

oluşturulmuştur. Ancak saklı bahçede oluşturulmaya çalışılan hava düşünüldüğünde, oyun alanında kullanılan elemanların çok da uyumlu olmadığı ifade edilebilir. Çünkü yukarıda da belirtildiği üzere, alan hep dış ortam yapı elemanlarıyla donatılmışken, bu alanın bir parçası olarak tasarlanan bu bölümde de destekleyici malzemelerin kullanılmasının gerektiği düşünülmektedir. Ancak görülen, daha ziyade iç mekânlarda kullanılan oyun ekipmanlarının tercih edildiği yönündedir ki, isabetli bir tercih olmadığı belirtilebilir (Şekil 4.10).

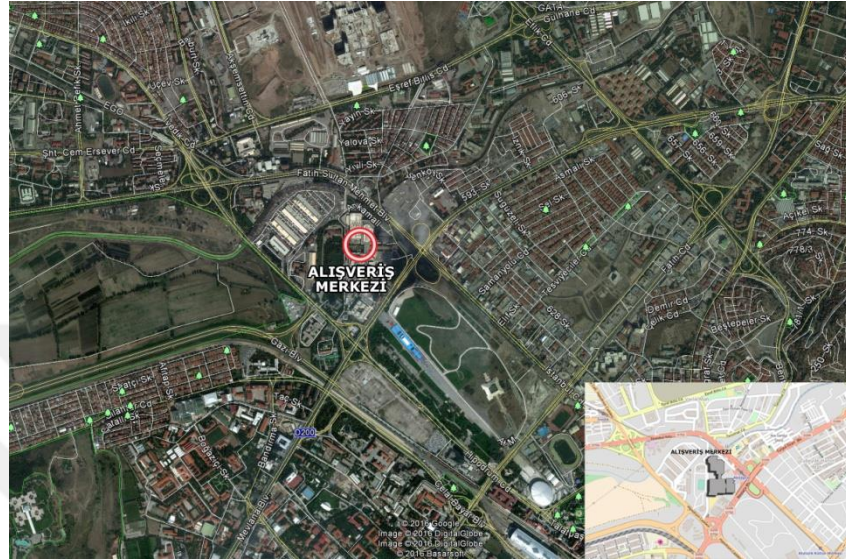

Şekil 4.10. Çocuk oyun alanı

4.2. Alışveriş Merkezi (AVM)

AVM 39.9511 enlem ve 32.8317 boylamda yer alan, güneyinde Ankara Emniyet Müdürlüğü, kuzeybatısında TC Karayolları Loj.- Büyükşehir Belediyesi Toptancı Hali olup; 1999 yılında farklı bir isimle hizmete başlamış, yoğun ilgi nedeniyle büyütülmüş

ve 2006 yılında ismi değişerek hizmet vermeye devam etmiştir (Anonim 2016g) (şekil 4.11).

şekil 4.11. AVM konumu (Anonim 2016g1)

Bu alan, 278 000 m² alana sahip olup; 6 000 aralık otoparkı, kafeleri, sinema salonları, restoranları, ocuk oyun alanları ve hem içinde hem de dışarıda bulunan yeşil alanıyla hizmet vermeye devam etmektedir (Anonim 2016a) (şekil 4.12-13).

şekil 4.12. AVM genel görünüm (Anonim 2016h1)

Şekil 4.13. AVM'nin dış görünüşleri

İki ana girişi bulunan AVM'de, giriş 1 ziyaretçilerini renkli kolonlar ve saksılarda bitkilerle karşılar, giriş 2'de fıskiyeli havuzlar, oturma birimleri ve bitki düzenlemeleri bulunmaktadır. Giriş 1'de, ziyaretçilerin uzaktan fark etmedikleri, ancak yaklaştıkları zaman görebildikleri kolonlar bulunmaktadır. Ancak Şekil 4.14'de de görüleceği üzere bu kolonlar renkli camlarla kaplanmış ve soğuk görüntüden uzaklaştırılmıştır. Ayrıca bu alanda kullanılan farklı boyut ve türdeki bitkilerle, alan girişi ziyaretçiler için estetik bir görüntüye kavuşturulmuştur.

Şekil 4.14. AVM ana girişlerinden değişik görünüm

Ankara Kenti'nin Saklı Bahçeleri adında yaptığımız çalışmamız kapsamında, bu AVM'de bulunan saklı bahçeler, iç ve dış olmak üzere iki kısımda ele alınacaktır.

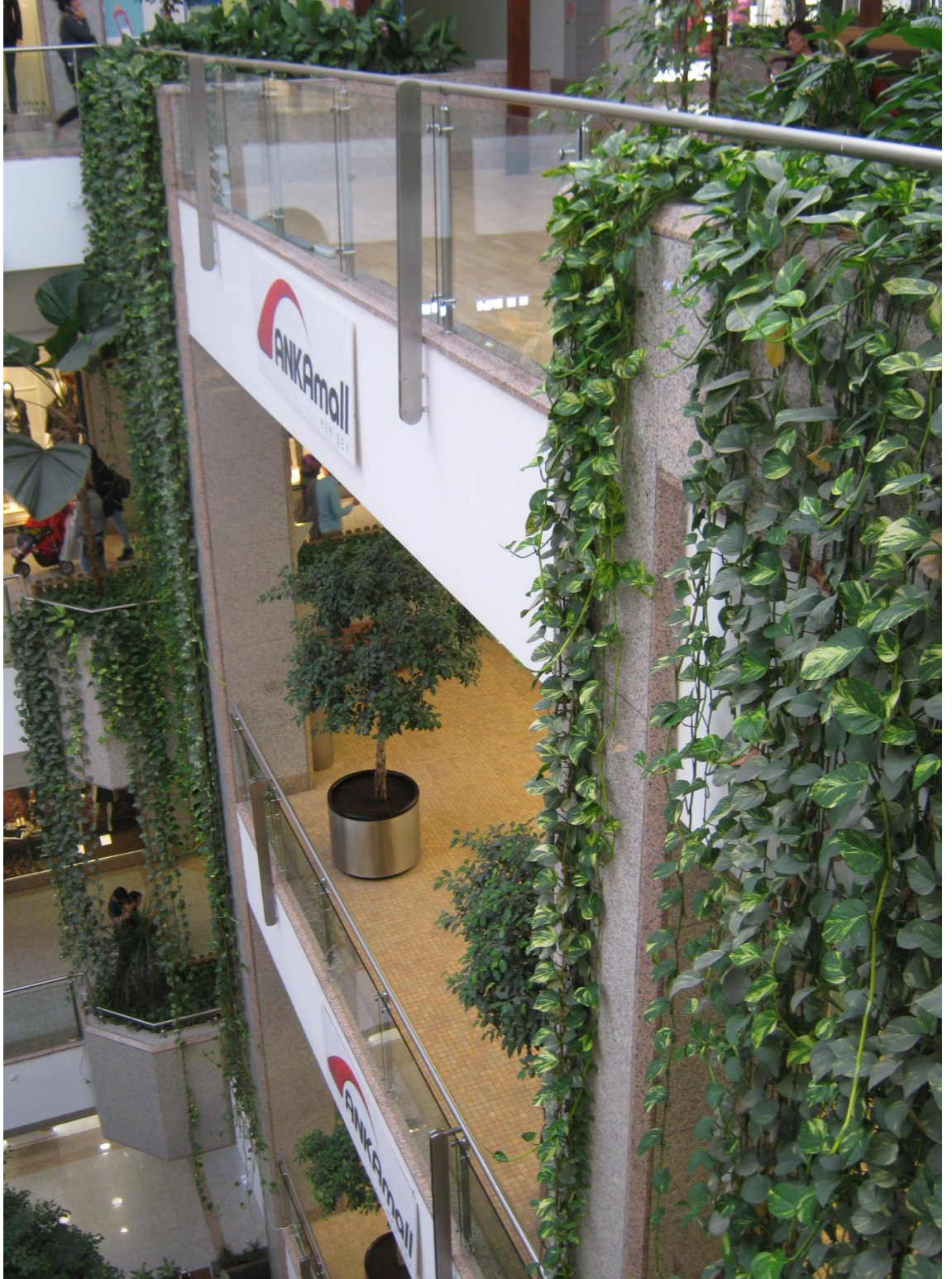
4.2.1. AVM İç/Saklı Bahçe

AVM'de, benzer yapılar içinde, eşine az rastlanır bir biçimde yeşil yapı elemanlarını çokça kullanmıştır. AVM içinde gezerken, yoğun bir şekilde yeşilin her tonu karşınıza çıkmakta ve bu duygu da sizi mekânın kendine özgü betonarme soğukluğundan uzaklaştırmaktadır (Şekil 4.15).

Şekil 4.15. AVM iç mekanda kullanılan bitkiler dikkat çekmektedir

Devasa büyüklükteki bir AVM'de kolonları estetik ve doğal bir biçimde süslemenin en güzel şekli, sarmaşık bitkilerinin kullanılmasıdır. Şekil 4.16 ve Şekil 4.17'de de görüleceği üzere, *Patos sp.* bitkisi ile alana sıcak bir görünüm kazandırılmıştır.

Şekil 4.16. Yeşil yapı elemanlarının kolonlarla birlikte kullanımı

Şekil 4.17. Mekân içinde sarkıcı bitkilerle canlı ortamlar elde edilmiştir

Eşine az rastlanır bir biçimde, kapalı alanda pergole kullanımı AVM’de görülmektedir. Bu da, genelde dış mekânlarda bulunan bu yapı biriminin iç mekânda kullanılması

yoluyla bahçe/dış mekân hissinin ziyaretçilerde oluşturulması amaçlanmaktadır. Ayrıca Şekil 4.18’de de görüleceği üzere, cam tavan altında pergolelerin kullanılmasıyla bu duygu optimum seviyede pekiştirilmek istenmiştir. Çünkü pergolelerin bulunduğu alan, gündüz doğal yolla aydınlatılmıştır. Gece ise, metal bağlantılara uyumlu siyah aydınlatma elemanlarıyla, adeta park hissi uyandırılmak istenmiştir.

Şekil 4.18. Pergole kullanımı ile park hissi uyandırılmıştır

Devasa büyüklükteki AVM’de pek çok oturma birimi bulunmaktadır. Bunlar arasında en dikkat çekenleri, yeşil yapı elemanlarıyla birlikte kullanılanlarıdır. Çünkü bu sayede insanların sadece oturmaları sağlanmamış, ayrıca dinlenme ihtiyacı sanki bir yeşil alanın içindeymiş hissi uyandırılarak giderilmeye çalışılmıştır (Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Değişik oturma birimleri görünümleri

AVM’de, alan büyüklüğü çok fazla olduğu için sadece tek bir döşeme elemanı kullanılmamış, zaman zaman geçişler yapılmıştır. (Şekil 4.20)

Şekil 4.20. Mekânda kullanılan farklı döşeme görünümleri

Alan içerisinde, çeşitli boyutlarda ve farklı türlerde pek çok yeşil yapı elemanı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları *Ficus benjamin*, *Ficus danielle*, *Dracaena sp.*, *Schefflera sp.*, *Dieffenbachia sp.*, *Kentia sp.*, *Sanseveria sp.*, *Araucaria sp.*'dir. (Şekil 4.21)

Şekil 4.21. İç mekanda saksılı bitkiler sıkça kullanılmıştır

Şekil 4.22, alan içerisinde kullanılan yeşil bitkiler değişik mekânlarda sıkça kullanılarak alandaki betonarme yapısı kırılmış, yeşil mekânlara destek sağlanmıştır.

Şekil 4.22. Saksılı bitkilerin alan içerisinde kullanımına örnek

Büyük yapraklarıyla çarpıcı bir etkiye sahip olan bitki, bulunduğu yerde tek kullanılarak vurgu görevi üstlenmiştir. Hemen yanı başındaki sarkıcı bitki ile açık alandaki bir bahçe görüntüsü elde edilmiştir (Şekil 4.23).

Şekil 4.23. *Licuala grandis* görüntüsü

Yemek katında kullanılan *Olea europaea* bitkisi, büyük kare ahşap saksısı, formu, gövdesi ve yapraklarıyla dikkat çekmektedir (Şekil 4.24).

Şekil 4.24. *Olea europaea* ağacı ortama doğallık katmıştır

Zemin kısmında palmyeler grup halinde kullanılarak mekân etkisi oluşturulmuştur. Kitlesel bir herdem yeşil ortam oluşturularak bitkilerin estetik ve ekolojik faydalarından yararlanılmıştır. Bütün alandan görünecek şekilde tasarlanan mekân sert yapı yüzeyi içinde rahat, huzurlu ve konforlu bir yaşam alanı hissi uyandırmaktadır. Ayrıca bu görünüm, yanında bulunduğunca coşkun bir etkiye/enerjiye sahipken, üst katlardan bakıldığında da adeta bir tablo görünümü gibi durmaktadır. Bitkilerin yapay değil de, canlı olarak verilmesi ise, ortama tazelik hissi katmaktadır. (Şekil 4.25)

Şekil 4.25. Bitkisel alan görüntüsü

Yeşil alan içerisinde, taş düzenlemesi içinde kullanılan bitkiler, *Kentia sp.*, *Dracena marginata*, *Calathea ornata*, *Calathea zebrina*'dır (Şekil 4.26).

Şekil 4.26. Yaprak dokusu ve renkleri farklı olan bitki kullanımları

Alanda çarpıcılığı arttırmak amaçlı aydınlatma elemanı olarak dış mekânda kullanılan aydınlatma armatürü tercih edilmiştir (Şekil 4.27).

Şekil 4.27. Aydınlatma elemanı

AVM’de, yiyecek katında bulunan çocuk oyun alanı, ebeveynlerin rahat vakit geçirmesi için konulmuş olup, çocuklar için de ilgi çekici bir alan haline getirilmiştir. Zeminde renkli kauçuk bulunmaktadır ve alanın etrafı, çocukların kontrolünün sağlanması için renkli plastik çitlerle çevrilmiştir (Şekil 4.28).

Şekil 4.28. Çocuk oyun alanı görüntüsü

4.2.2. AVM Saklı Bahçe

AVM, ziyaretçileri için Botanik Bahçe adını verdiği oldukça büyük bir dış saklı bahçe oluşturmuştur. Yaklaşık olarak 3 760 m² alana sahip bahçe daha çok pasif rekreasyona hizmet eden bir özelliğe sahiptir. Yuvarlak formdaki havuzları, kullanılan bitkileri, oturma birimleri, kafeteryaları, bakımlı çim alanları ve 3 tarafı bina ile kaplı alan kentin belki de en önemli saklı bahçesini oluşturmuştur. Bununla beraber alışverişe gelen ziyaretçilerin çocuklarına hizmet etmesi amacıyla çocuk oyun alanına yer verilmiştir. Bahçenin genel peyzaj karakterleri aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Oturma birimleri
- Üst örtü elemanı
- Bitki kullanımları (Ağaçlar/ Çalılar/ Çim yüzeyi)
- Su kullanımı
- Aydınlatma elemanları (Şekil 4.29).

Şekil 4.29. Alanın üstten görünümü (Anonim 2016ı1)

Girişi katında, ana girişle aynı doğrultuda bulunan saklı bahçe, camekânla dışarıya açılmaktadır. Mağazaların arasında birden bire karşınıza çıkan bu camekânlı bölüm, ziyaretçileri dışarıda ne olduğuyla ilgili sürpriz oluşturmaktadır (Şekil 4.30).

Şekil 4.30. Giriş görünümü

Oldukça geniş bir alana sahip olan saklı dış bahçe, havuz, oturma birimleri, aydınlatma elemanları, çocuk oyun parkı ve çeşitli bitkileriyle adeta mini bir park havası oluşturmaktadır (Şekil 4.31).

Şekil 4.31. Avm içindeki Saklı Bahçe

Saklı dış bahçede, modern ve klasik olmak üzere iki farklı türde oturma birimi kullanılmıştır. Böylelikle alan tekdüze bir görünümünden uzaklaştırılmıştır. Şekil 4.32’de

metal aksamli tepesinde aydinlatma elemani bulunan bir yap1 elemani görülmekte ve klasik, Őemsiye biĀiminde olan üst örtü elemani bulunmaktadır. İki farklı oturma biriminin konulması, farklı hava koŐullarında ziyaretĀiler iĀin alternatif oluŐurtmaktadır.

Şekil 4.32. Alanda kullanılan oturma birimleri ve üst örtü elemanı

Alanda farklı tür, ĀeŐit, renk ve formlarda pek Āok bitki bulunmaktadır. Bu kadar ĀeŐitli bitki türlerinin kullanılması, alanda g rselliĀi üst düzeyde saĀlamaktadır. *Abies sp.*, *Yucca filamentosa*, *Juniperus virginiana* 'Skyrocket', *Sprea vanhoutti*, *Festuca sp.*,

Photinia serrulata, *Mahonia aquifolium*, *Buxus sempervirens*, *Taxus baccata*, *Pittosporum* sp. kullanılan bitki türlerinden bazılarıdır (Şekil 4.33-34).

Şekil 4.33. Bitki görüntüleri 1

Şekil 4.34. Bitki görüntüleri 2

Peyzajın vazgeçilmez öğelerinden olan su yüzeyleri, saklı dış bahçede bulunan fiskiyeli, yuvarlak formlu, etrafında yeşil alan bulunan üç süs havuzuyla sağlanmıştır. Bu havuzlar sayesinde alana canlılık, hareketlilik kazandırılmıştır. Suyun rahatlatıcı etkisi bitkilerle yapılan kompozisyonla birlikte ziyaretçilerin görselliğine sunulmuştur (Şekil 4.35).

Şekil 4.35. Süs havuzu görüntüsü

Şekil 4.36’da da görülebileceği üzere, saklı bahçenin ışıklandırılması çeşitli aydınlatma elemanları kullanılarak sağlanmıştır. Alanın gece kullanımını aktif hale getirmek için

çeşitli yerlerde farklı amaçlarla kullanım yapıldığı görülmüştür.

Şekil 4.36. Aydınlatma elemanı görüntüsü

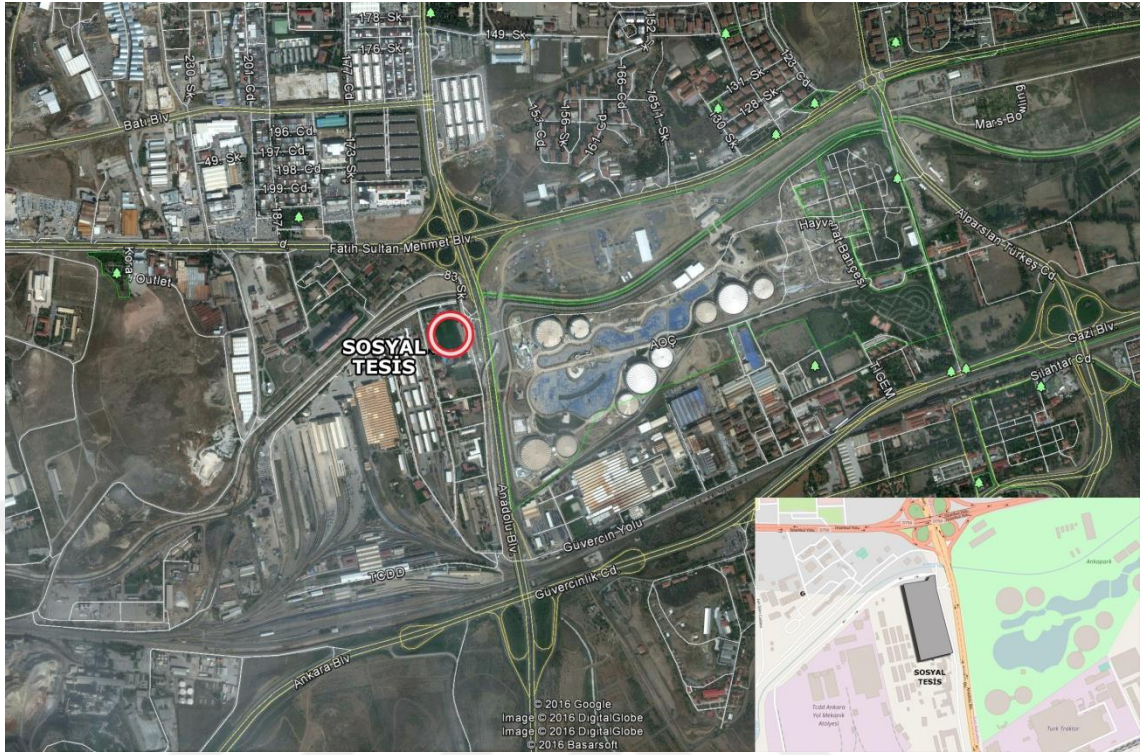
Dış saklı bahçeyi adeta park havasına sokan çocuk oyun alanı, kullanıldığı renkler ve zeminin de bulunan çakıl taşıyla çocuklu ziyaretçiler için iyi bir mola alanı olarak durmaktadır (Şekil 4.37).

Şekil 4.37. Çocuk oyun alanı görüntüsü

4.3. Sosyal Tesis

Sosyal Tesis 20 yıllık bir geçmişe sahip olup, 39.939228 enlem ve 32.773640 boylamında bulunmaktadır. Kuzeydoğusunda Hayvanat Bahçesi, Güneybatısında Vakıfbank Atm TCDD Ambarları Bölge Müdürlüğü olan Tesis, 15 000 m² lik alanıyla ziyaretçilerine hizmet vermektedir (Anonim, 2016h) (Şekil 4.38).

Şekil 4.38. Sosyal Tesisin konumu (Anonim 2016g1)

Şekil 4.39. Alanın dıştan görüntüsü

Tesis içerisinde farklı peyzaja sahip üç saklı bahçe bulunmaktadır. Bu bahçeler, ziyaretçiler/müşteriler için düğün, sünnet, mezuniyet vb. organizasyonlarda hizmet amaçlı kullanılmaktadır. Üç saklı bahçe, birbirinden farklı tasarımları ve boyutlarıyla müşterilerin beğenilerine göre tercih edilmektedir. Bu saklı bahçeler, yapılan organizasyonun türüne göre farklı süslemelerle desteklenmektedir (Şekil 4.40).

Şekil 4.40. Alanların görüntüsü (Anonim 2016j1)

Alanda çoğunlukla bitkilerle desteklenmiş kemerli yapı kullanılmıştır. Düz girişli aksam yerine kullanılan böylesi hareketli bir yapı, daha girişte ziyaretçiler için hoş bir atmosfer oluşturmaktadır (Şekil 4.41).

Şekil 4.41. Tesisin iç görüntüsü

Ankara Kenti'nin Bazı Saklı Bahçeleri adıyla yazılan bu çalışmada, Ankara Demirspor Kulübü Tesislerinde bulunan üç saklı bahçe incelenecektir. Bu saklı bahçeler, Tesisin isimlendirmesiyle, Kır Bahçesi, Şelale ve Havuzbaşı'dır.

4.3.1. Kır bahçesi

2012 yılında oluşturulan kır bahçesi 3 000 m² alana sahiptir. İç görüntüde bulunan kemerlerle aynı formdaki girişe sahiptir. Alan ismi, kemere yukarı eğim verilerek yazılmıştır (Şekil 4.42).

Şekil 4.42. Giriş görüntüsü (Anonim, 2016j1)

Kır Bahçesinde yürüyüş yolu olarak düz akslar tercih edilmiş olup kullanılan malzeme andezit döşeme elemanıdır. Ayrıca yürüyüş yolu az tutularak çim yüzeylere geniş yer ayrılmıştır (Şekil 4.43).

Şekil 4.43. Yürüyüş yolu görüntüsü

Alanda geniş çim yüzeylerine yer verilmesinin yanında farklı renk, doku ve boyutta bitkiler kullanılarak mekâna hareketlilik kazandırılmıştır. Kullanılan bitkilerden bazıları; *Aesculus sp.*, *Cupressus sp.*, *Fraxinus sp.*, *Thuja sp.*, *Hedera helix*, *Euonymus sp.*, *Pinus sp.*, *Rosa sp.*, *Cotinus sp.*, *Pyracantha sp.*'dir (Şekil 4.44).

Şekil 4.44. Bitki görüntüsü

Kır bahçesinin hemen yanında bulunan diğer saklı bahçeden (Şelale) ayrımı duvarla olmuştur. Ancak peyzaj açısından dikkat çekici olan husus, duvara eski ev görünümünün kazandırılmasıdır. Bu sayede saklı bahçe alanı, ziyaretçiler için otantik bir havaya kavuşturulmuştur (Şekil 4.45).

Şekil 4.45. Ev görünümü

Ev görünümlü duvarın köşe noktasına denk gelen yerde, oluşturulmaya çalışılan havaya uygun olarak mini bir şelale yapılmıştır. Ayrıca bu alan çeşitli bitkisel yapı elemanlarıyla da desteklenmeye çalışılmıştır. Ancak şelalenin uygulanması basit olup, daha profesyonel bir görünümün kazandırabileceği düşünülmektedir. Su gibi alana huzur, estetik ve rahatlık katan bir elemanın ustaca kullanımı peyzaj açısından çok önemliyken, acemice yapılan kullanımlarla bu etki istenilen düzeyde sağlanamamaktadır (Şekil 4.46).

Şekil 4.46. Şelalenin görüntüsü

Alanda verilecek hizmetler için oluşturulmuş olan binanın önünde, bitkilerle birlikte tasarımı destekleyecek dikkat çekici unsurlar konulmuştur (Şekil 4.47).

Şekil 4.47. Hizmet binası görüntüsü

Kır Bahçesi adı verilen saklı bahçede, organizasyonlarda karşılaşılabilecek muhtemel kötü hava şartlarında kullanılmak üzere tente tercih edilmiştir (Şekil 4.48).

Şekil 4.48. Alan içerisinde bulunan tente

Çeşitli organizasyonlar için oluşturulan sahnenin tabanında ve yolunda farklı döşemeler kullanılmıştır. Bilinçli bir kullanım olup olmadığı bilinmemekle birlikte, farklı bir alana geçişi yapı elemanlarıyla birlikte vurguladığı için şekil itibariyle doğru olduğu vurgulanabilir. Sahne yolu andezit döşeme iken, tabanı karo döşemedir. Üst örtü elemanı ise, bahçeye uyumlu olması sebebiyle branda olarak tercih edilmiştir (Şekil 4.49).

Şekil 4.49. Saklı bahçenin içinde bulunan üstü kapalı sahne

Kır Bahçesi adı verilen saklı bahçede, çeşitli aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Bitkilerle birlikte kullanılan ışıklandırmaların ortamda daha çok bulunması, alanın işleviyle yakından ilgili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu kullanım, estetik kazanımların yanında ortama farklı bir enerji katmaktadır (Şekil 4.50).

Şekil 4.50. Değişik aydınlatma elemanları

Sahne yanında bulunan duvar görüntüsünü estetik hale getirmek maksadıyla su değirmeni, ağaç gövdeleri ve *Rosa sp.* bitkisi kullanılmıştır (Şekil 4.51).

Şekil 4.51. Duvar görüntüsünün değişik görsel materyalle desteklenmesi

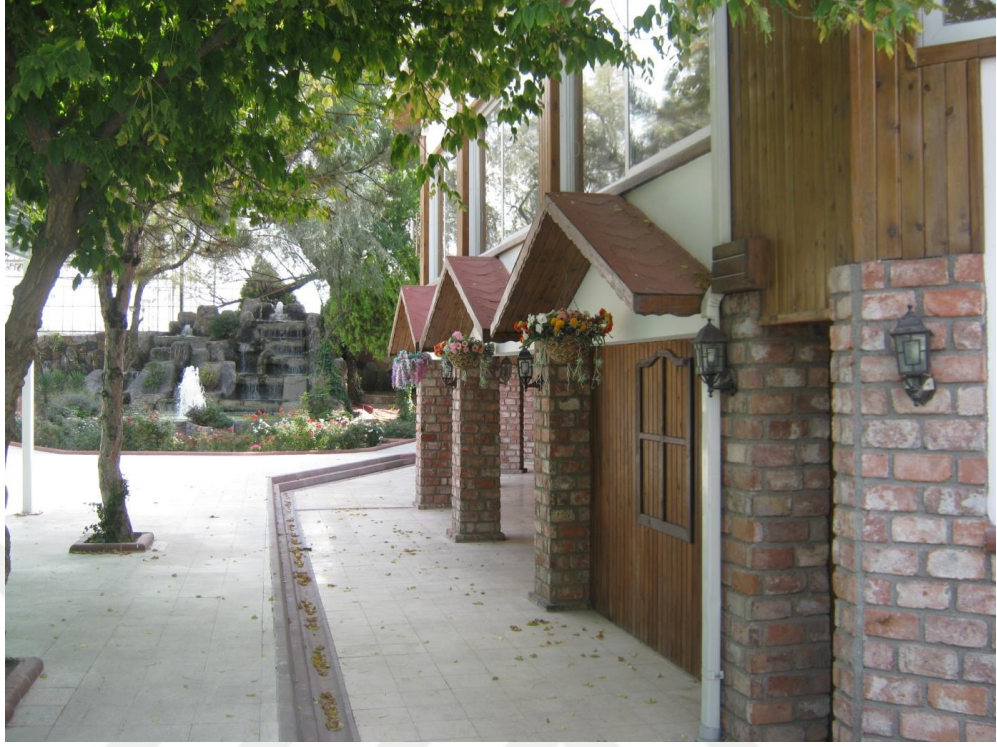
4.3.2. Şelale

2012 yılında oluşturulan Şelale adındaki saklı bahçe, 2 000 m² alana sahiptir. Bu alanın girişi de, Tesis'in ana girişinde bulunan kemerli yapıyla aynı şekildedir. Kır Bahçesi girişinden farkı, isminin yazılı olmamasıdır. Alan ismi, Tesisin web sitesinde bulunmaktadır ve çalışanlar tarafından ifade edilmektedir (Şekil 4.52).

Şekil 4.52. Şelale mekânına giriş görüntüsü

Mekânda bulunan ve klasik Ankara evi görünümü verilen idari bina, görüntüsüyle dikkat çekmektedir (Şekil 4.53).

Şekil 4.53. İdari bina görüntüsü

Alanda şelale kısmı hariç, döşeme elemanı olarak karo tercih edilmiştir. Şelalenin bulunduğu zeminde ise kilit parke taşı bulunmaktadır. Bu alan Kır Bahçesi'ne göre daha fazla sert zemin içermektedir (Şekil 4.54).

Şekil 4.54. Alan içerisinde kullanılan döşeme elemanları

Şelale ismi verilen saklı bahçede sahne olarak kullanılan alanı belirlemek için branda kullanılmış olup, hem ışıklandırma hem de alana renk katmak amacıyla kâğıt aydınlatmalar kullanılmıştır (Şekil 4.55).

Şekil 4.55. Şelale mekânı içerisinde yer alan sahne

Mekâna adını veren şelale görüntüsü, kaya görünümlü malzemelerle oluşturulmuştur. Fikir açısından güzel olmakla birlikte, uygulaması yetersiz gözükmektedir. Doğal bir ortam oluşturulmaya çalışılırken, beklenilenin aksine yapaylık göze çarpmaktadır. Şelaleden akıtılan su ve küçük havuzla ayrıca etrafındaki güllerle bu etkinin kırıldığı ifade edilebilir. Şelalenin ağaçlar arasında bulunmasının da suni görünümü azalttığı ifade edilebilir. Yine de ortama kattığı ambiyans güzeldir (Şekil 4.56).

Şekil 4.56. Alan içerisinde bulunan şelale

Alanda kullanılan bitkilerden bazıları *Acer sp.*, *Rosa sp.*, *Berberis sp.*, *Buxus sempervirens*, *Juniperus sabina* ve *Yucca filamentosa*'dır (Şekil 4.57).

Şekil 4.57. Alanda kullanılan bitkiler

4.3.3. Havuzbaşı

İncelediğimiz Tesisin en eski mekânı olan Havuzbaşı adındaki saklı bahçe, 1997 yılında oluşturulmuştur ve 10 000 m² alana sahiptir. Alanda bulunan diğer saklı bahçeler gibi (Kır Bahçesi ve Şelale) kemerli girişe sahiptir (Şekil 4.58).

Şekil 4.58. Havuzbaşı mekânı giriş görüntüsü

Girişin sol yanında mevsimlik bitkiler için konumlandırılmış taşlardan oluşturulan yükseltme saksılar bulunmaktadır. Giriş kapısının hemen yanında bulunan *Abelia sp.* bitkisi Havuzbaşı alanına gelen kişileri karşılamaktadır (Şekil 4.59).

Şekil 4.59. Giriş saksı görünümü

Havuzbaşı alanında kullanılan bitkiler renk, doku, form ve kullanım amaçlarıyla çeşitlilik göstermektedir. Duvar görüntüsünü gizlemek (*Juniperus sabina*), sınırı belli eden tel örgüyü saklamak (*Cupressocyparis leylandii*) ve alana hoş bir görüntü katmak (*Fagus sp.*, *Prunus sp.* vb.) amacıyla farklı bitkiler tercih edilmiştir (Şekil 4.60).

Şekil 4.60. Alan içerisinde kullanılan bitkiler

Mekânda farklı boyutlarda alanın tam ortasına gelecek biçimde iki havuz konumlandırılmıştır. Havuzun görselliğini artırmak, ortama hareket kazandırmak amaçlı fiskiye sisteminden yararlanılmıştır (Şekil 4.61). Havuzbaşı adı verilen bu saklı bahçe alanı, düğün vb. organizasyonlar için süslendiğinde, oluşturduğu atmosfer oldukça güzeldir (Şekil 4.62).

Şekil 4.61. Saklı bahçe içerisinde bulunan havuz

Şekil 4.62. Havuzun süslenmiş görüntüsü (Anonim 2016j1)

Diğer saklı bahçelerde olduğu gibi, olumsuz hava şartlarına karşı önlem olarak branda kullanımı oldukça fazla yer almaktadır. Alanda yükseklik farkları olduğu için merdiven ve rampa kullanılmış, duvar görüntüsünü kırmak için iki renk kullanılarak dikdörtgen şeklinde boyanmıştır (Şekil 4.63).

Şekil 4.63. Değişik üst örtü elemanları görünümü

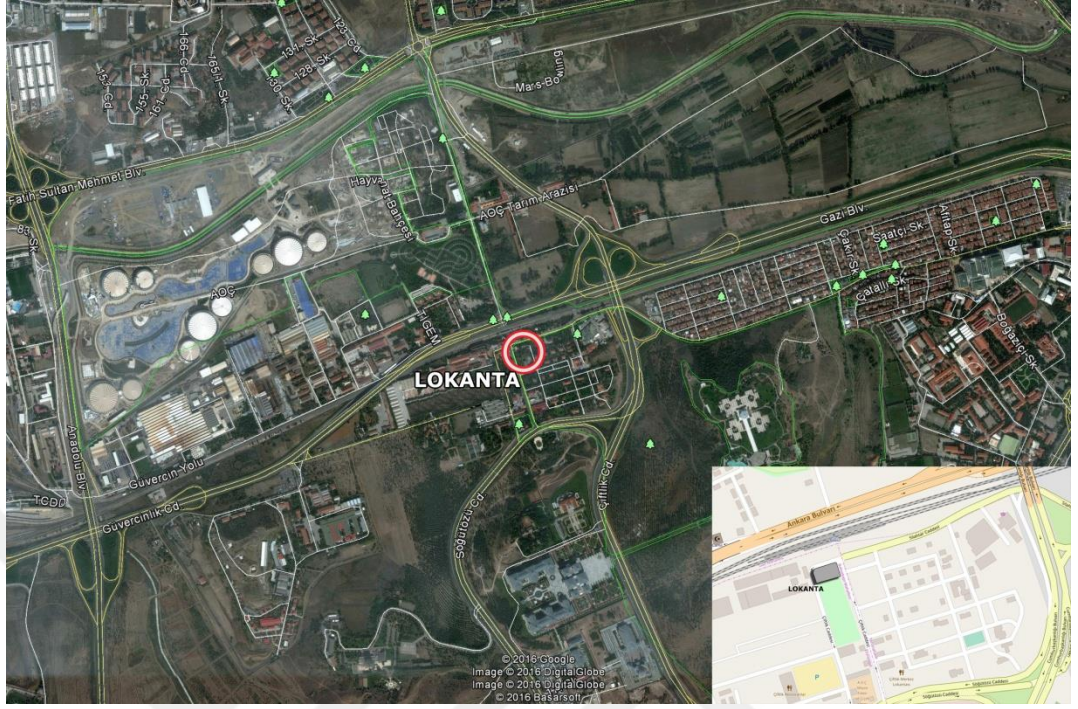
Alanın aydınlatılmasında farklı sebeplerden dolayı değişik boyutlarda birçok aydınlatma elemanı kullanılmıştır (Şekil 4.64).

Şekil 4.64. Alan içerisinde bulunan çeşitli aydınlatma elemanları

4.4. Lokanta

39.9393894 enlem, 32.7936739 boylamında yer alan Lokantanın, 50 yıllık geçmişi vardır ve Ankara/Etimesgut'ta bulunmaktadır (Anonim 2016h) (Şekil 4.65).

Şekil 4.65. Lokantanın konumu (Anonim 2016g1)

600 m²'si açık, 600 m²'si kapalı olmak üzere toplamda 1 200 m²'lik alana sahip olan lokanta müşterilerine hizmet vermektedir. Lokantada kırmızı ve siyah renkli oturma birimleri kullanılmıştır ve lokantanın içinden incelemesini yaptığımız saklı bahçeye geçilmektedir (Şekil 4.66-67).

Şekil 4.66. Lokantanın iç görüntüsü

Şekil 4.67. Saklı bahçeye çıkış kapısı

Ankara Kenti'nin Saklı Bahçeleri adıyla yapılan çalışmada, lokanta olarak seçilen mekân saklı bahçe kavramına uygun bir alan oluşturmuştur. Lokantaya gelenlerin dışarıdan göremediği, alan içerisine girince camekânlı bir bölümle geçilen, yeşil yapı elemanlarının yoğunluğunun çok olduğu, içinde yer alan küçük süs havuzu ve oyun alanıyla mini bir bahçe görünümünde olan bu alan, müşteriler için oldukça cazip görünmektedir. Yıllanmış bitkilerin yoğunlukta olduğu alanda, adeta yeşil yapı elemanlarıyla doğal gölgelikler yapılmıştır. Bu da, orada vakit geçirenler için hoş bir ambiyans oluşturmaktadır (Şekil 4.68).

Şekil 4.68. Saklı Bahçenin görüntüsü

Lokantada saklı bahçeye çıkış iç kısımdan iki farklı kapıyla sağlanmıştır, oturma birimlerinin bulunduğu kısım ve kasanın bulunduğu kısım. Kasanın bulunduğu yerdeki çıkışta engelli bireyler düşünülerek rampaya yer verilmiştir (Şekil 4.69).

Şekil 4.69. Saklı bahçede yer alan merdiven ve rampa

Lokantada iç ve dış mekân ayrımı döşeme elemanlarıyla da desteklenmiştir. İç mekânda parke görünümlü granit bulunurken, dış mekanda kayrak taşı kullanılmıştır (Şekil 4.70).

Şekil 4.70. Lokanta girişinde ve saklı bahçede kullanılan döşeme elemanları

Bahçenin yüksek kotunda döşeme üstünde çim halı kullanılmış olup, beyaz renkli bahçe mobilyası kullanılmıştır. Alan için tercih edilen bir diğer oturma biriminde ise, masalar ve ahşap katlanabilir sandalyelerin olduğu görülmektedir (Şekil 4.71). Ancak, saklı bahçenin ruhuyla örtüşmeyen bu yapay çim örtüsü mekânı basitleştirmiştir. Yıllanmış bitkilerin bulunduğu bir alanda, yer örtüsünün de doğal olması beklenir. Fakat bir işletme için bunu sağlamak çeşitli nedenlerden dolayı mümkün değilse (ekonomik, alanın çim dokuya elveriş olmaması vb.), ancak o takdirde alternatif çözümler üretilebilir. Fakat bunun çözümü, basit bir yapay çim kullanmak olmamalıdır. Bunun yerine, toprak zemin üstü uyumlu yapı döşeme elemanlarının tercih edilmesinin (doğal taşlar, ahşap malzeme vb.) bahçeyle daha uyumlu olacağı düşünülmektedir.

Şekil 4.71. Alanda bulunan oturma birimleri

Saklı bahçede bulunan kaskatlı süs havuzu, ortamı zenginleştirmektedir. Lokantanın 50 yıllık geçmişi göz önünde bulundurulduğunda, bir zamanlar popüler bir uygulama olan bu süs havuzunun günümüz için etkisinin, eskisi kadar yoğun olmadığı ifade edilebilir (Şekil 4.72).

Şekil 4.72. Süs havuzu görüntüsü

Alanda aydınlatma elemanı olarak yuvarlak form, siyah metalin tercih edildiği ve bunun da mekana nostaljik bir hava kattığı belirtilebilir (Şekil 4.73).

Şekil 4.73. Yuvarlak formlu metal aydınlatma elemanı

Alanda kullanılan bitkilerden bazıları; *Hedera helix*, *Hedera helix* 'Care', *Chamaecyparis pisifera* kullanılmıştır (Şekil 4.74).

Şekil 4.74. Alanda kullanılan bitkiler

Lokantada kullanılan oyun elemanları için tercih edilen materyal plastik ve demir olup alana renk katmak ve çocuklar için cazip hale getirmek için canlı renkler tercih edilmiştir. Alanda döşeme üstüne çim halı serilmiş olup yumuşak bir zemin elde edilmiştir. Alanda her yaş gurundaki çocuklara yönelik oyun ekipmanları bulunmaktadır (Şekil 4.75).

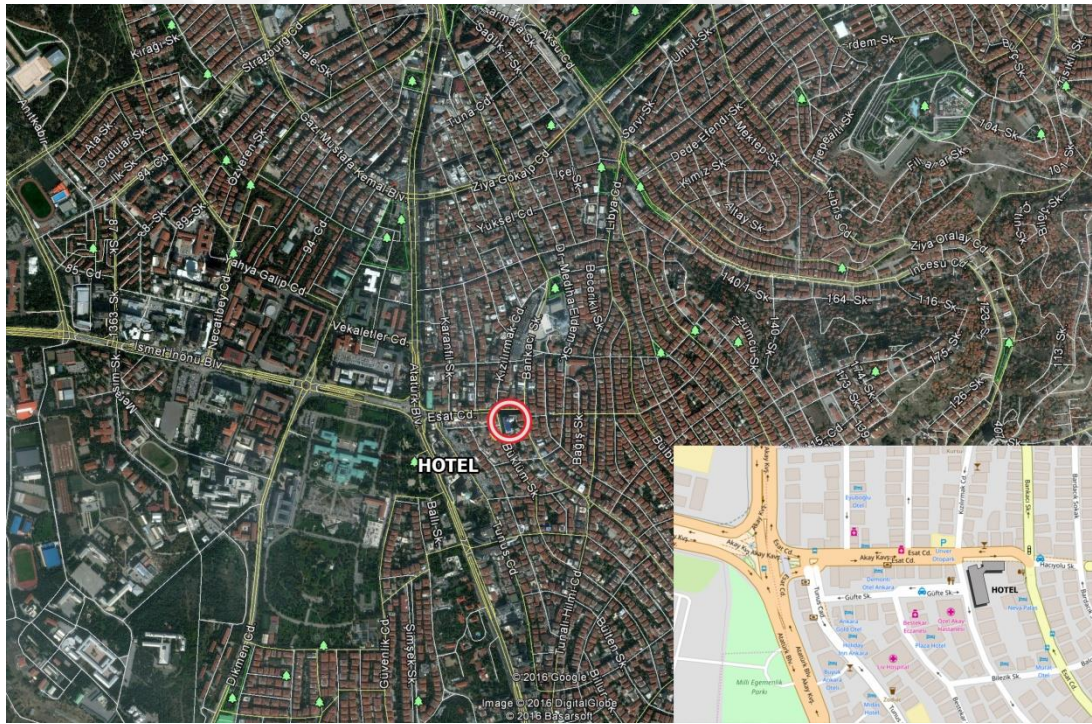
Şekil 4.75. Oyun alanı görüntüsü

Seçilen mekân, yiyecek sektöründeki işletmeler için saklı bahçe kavramı fikrinin kullanılabileceğini göstermektedir. Ancak bunu başarıyla uygulayabildiği konusu

tartışmaya açıktır. İşletmenin geçmişi eski olmakla beraber, alanda yapılan tasarruflar birbiriyle uyumlu değildir ve bu yüzden peyzaj açısından bir bütünlüğün yakalanabildiğini ifade etmek çok da mümkün gözükmemektedir.

4.5. Hotel

Çankaya-Kavaklıdere bölgesinde; 39.9130669 enleminde, 32.7881411,12 boylamında yer alan Hotel, TBMM'ne, Bakanlıklar'a, birçok yerli ve yabancı şirketlerin merkezlerine, resmi kurum ve kuruluşlara, AVM'lere, Tunalı Hilmi Caddesi'ne, Kızılay'a, kongre ve toplantı merkezine hemen ulaşılabilir konumdadır (Anonim 2016ı) (Şekil 4.76).

Şekil 4.76. Hotelin konumu (Anonim, 2016g1)

Ankara Kenti'nin Bazı Saklı Bahçeleri adıyla yapılan çalışmada, Hotel'in Bahçe Teras adını verdiği saklı bahçesi incelenecektir. Şekil 4.77'de, saklı bahçenin giriş görüntüleri yer almaktadır.

Şekil 4.77. Saklı Bahçe alanına giriş

Hotel’de, son zamanların popüler uygulamalarından olan dikey bahçe yani yaşayan duvarlar uygulaması yapılmıştır. Terastaki duvar etkisini kırmak ve betonarme yapıdan uzaklaşmak amacıyla duvarlarda oluşturulmaya çalışılan bahçe yapısı, ahşap yapı malzemeleriyle desteklenmiştir. Dikey bahçeyle, alanın daha profesyonelce kullanıldığı görülmektedir. Alanın genişliğinden ödün verilmemekle birlikte, yeşilin cazibesinden de faydalanılarak hoş bir atmosfer oluşturulmuştur. Aralarda taş malzemenin de kullanıldığı görülen dikey bahçe, ziyaretçiler için görsel açıdan güzel durmaktadır. Ancak dikey bahçe uygulamasındaki en dikkat çekici eksiklik, çim dolgu malzemesinin doğal olmamasıdır. Suni çim, kullanılan malzeme kaliteli olduğundan dolayı irite edici bir görüntü oluşturmamaktadır. Ancak doğallık etkisini kırmaktadır. İşletme mantığıyla düşünüldüğünde, yılın her anından faydalanmak ve alanın kullanılışlılığını her mevsim sağlayabilmek adına böylesi bir tercihin yapıldığı düşünülebilir. Ancak mevsimsel değişikliklerin bitkiler üzerinde gözlemlenmesinin de ayrı bir estetik değere sahip olduğu düşünüldüğünde, doğal malzemenin tercihinin daha uygun olabileceği ifade edilebilir. Ancak çim dokunun suni olmasının yanında kullanılan diğer yeşil elemanlar canlıdır ve oransal açıdan düşünüldüğünde, dengeli bir yapı oluşturduğu söylenebilir. Dikey bahçe uygulamasının güzel uygulanan tarafı ise, bahçenin düz bir şekilde yapılmayıp boyut kazandırılmasıdır. Fotoğraflarda bu durum net bir şekilde görülemese de, alana giren kişi için bahçe derinliği olan boyutlu bir yapı olarak görülmektedir.

Ayrıca kademeli geçişlerin orantılarının da profesyonelce yapıldığı görülmektedir (Şekil 4.78-79).

Şekil 4.78. Alanda çarpıcı bir etkiye sahip olan dikey bahçe

Şekil 4.79. Dikey bahçe uygulama görüntüsü

Alanda taş, ahşap ve yeşil yapı elemanlarının oluşturduğu ahenkli bir yapı bulunmaktadır. Bu bütünlüğü sağlamak adına renkli bitkiler yerine, yeşil ve mavi bitkiler tercih edilmiştir. Bu sayede alanda renk karmaşası oluşturulmamış, aksine renk tonajlaması güzel geçişlerle sağlanmıştır. Mevsimsel canlılığın gösterilmesi adına da, dikey bahçe uygulamasında kontrast oluşturularak tepede ve zemindeki toprak alanda mevsimlik bitkilerin tercih edildiği düşünülmektedir. Alanda kullanılan bitkilerin bazıları; *Thuja occidentalis* ‘Smaragd’, *Picea pungens* ‘Conica’, *Juniperus virginiana* ‘Skyrocket’, *Buxus sempervirens*’dir (Şekil 4.80).

Şekil 4.80. Saklı bahçede kullanılan değişik bitkiler

Saklı bahçede dikkat çeken bir diğer özellik ise, bazı bitkilerin altında bitki isimlerini Türkçe ve Latince olarak verilmesidir (Şekil 4.81).

Şekil 4.81. Bitki isimlerinin yazılı olduğu küçük metal levhalar

Alanda üst örtü elemanı kullanımıyla olumsuz hava koşullarına karşı ziyaretçiler için alternatif oluşturmakla birlikte, mekânın açıklık-kapalılık dengesi de sağlanmıştır (Şekil 4.82).

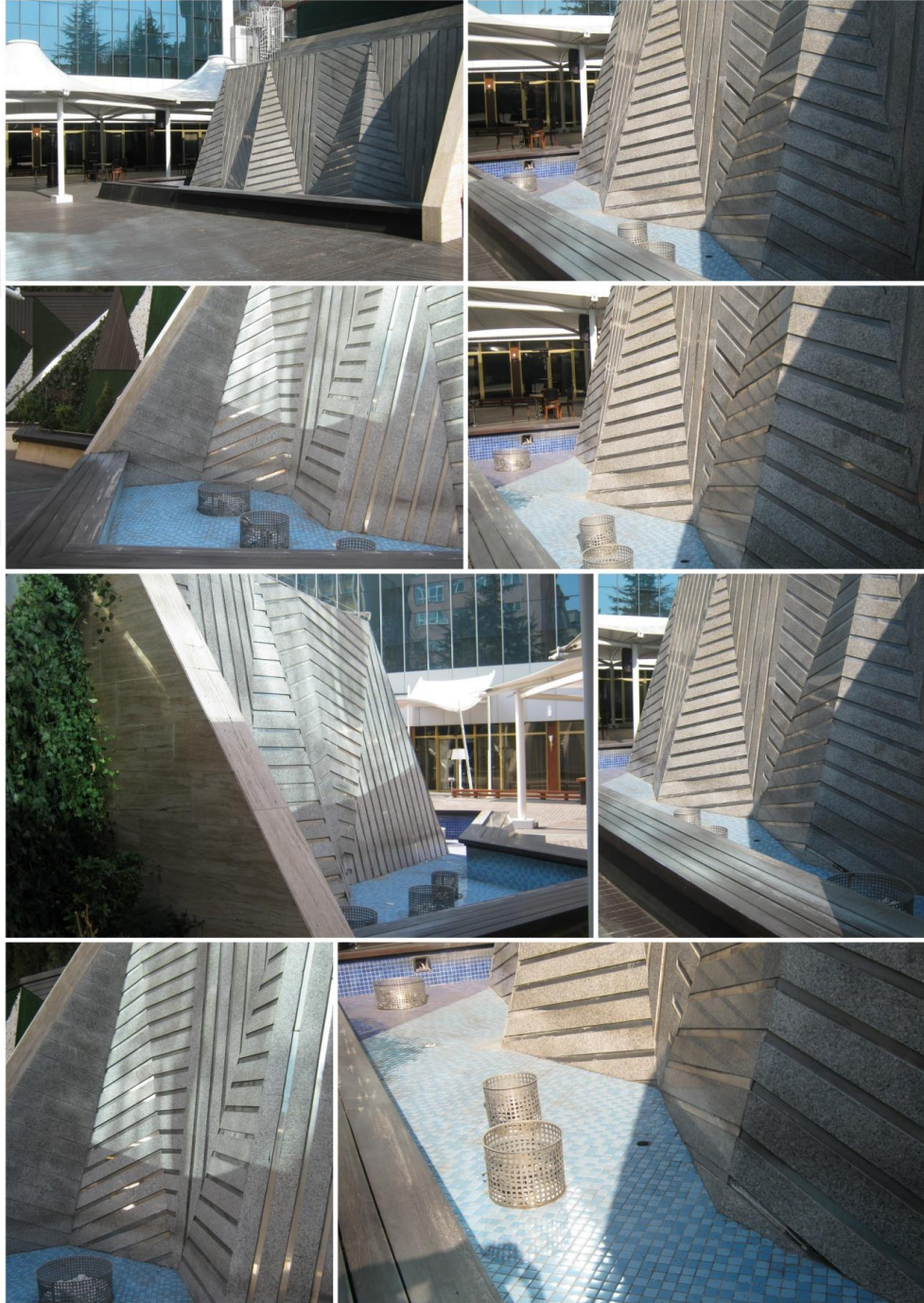
Şekil 4.82. Üst örtü elemanı görüntüsü

Dikey bahçenin bitiminde ve havuz kenarında ahşap yapı malzemelerinden oluşan oturma birimleri konulmuştur. Bahçe yanında bulunan bu oturma yerleri ile ziyaretçilerin dikey bahçeyle yakın temasının sağlanması hedeflenmiş olabilir. Ayrıca klasik sayılabilecek oturma birimleri de alanda yer almaktadır (Şekil 4.83).

Şekil 4.83. Alan içerisinde bulunan oturma birimleri

Saklı bahçenin merkezinde konumlandırılmış olan su elemanı, dikey bahçeye fiziksel göndermeler yapan formda oluşturulmuştur. Ahşap dokusu verilerek yapılan ve dikey formda uygulanan bu su elemanı ile dikey bahçe yapısının oldukça uyumlu olduğu ifade edilebilir (Şekil 4.84).

Şekil 4.84. Değişik biçimlerde oluşturulan ve çarpıcılığı arttıran su elemanı

Şekil 4.85’de, saklı bahçede kullanılan aydınlatma elemanları görülmektedir. Ancak alanın geneli düşünüldüğünde, bahçe için kullanılan aydınlatma elemanlarının çok da uyumlu olmadığı düşünülmektedir.

Şekil 4.85. Saklı bahçede kullanılan aydınlatma elemanları

Hotel gibi bir işletmede oluşturulmaya çalışılan saklı bahçe ile misafirlerin burada geçirdikleri sürede alternatif vakit geçirebilecekleri doğal bir ortam oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu da, doğa içerisinde konumlandırılma imkânı olmayan hotel vb. işletmeler için, saklı bahçelerin bu ihtiyacı bir nebze de olsun giderebilecekleri bir mimari unsur olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Şehrin nefes almasını sağlayan boşluklar bir başka ifadeyle yeşil alanlar, kentin görselliğini arttıran ve özellikle büyük kentlerde yaşayan insanların doğaya duyduğu özlemi azaltmaya yardımcı olan unsurlardandır. Şehirleşmenin zorunlu bir sonucu olarak yapılaşmanın artması, ancak bunun da bir dönem modernitenin bir göstergesi olarak betonarme ile yapılmış olması, zamanla kişi başına düşen yeşil alan miktarını azaltmıştır. Bunun doğal sonucu, insanların tabiata olan ihtiyacının artması şeklinde olmuştur. Bu ise insanoğluna, bu temel ihtiyacını gidermek, ruhsal ve fiziksel açıdan nefes alabileceği ortamlar oluşturabilmek için yeni fikirler uyandırmıştır. Yeşil alan kavramına şehir yapılaşması içinde farklı açıdan bakılacak ancak yeşil alanın sunduğu tüm faydalardan da yararlanılacak bir oluşum zaman içerisinde kavramsallaşmayla ifade edilmeye başlanmıştır. Bu kavram; Saklı Bahçe olarak ortaya çıkmaktadır.

Peyzaj Mimarlığının özel çalışma alanlarından biri olan Saklı bahçeler, doğayı bulduğumuz her yerde göstermek amaçlı ortaya çıkmış yeni ve heyecan verici bir düşüncedir. Bu düşüncenin ortaya çıkması ve şekillenmesi zaman içerisinde olmuştur. Doğayla iç içe bir yaşam süren insan için elbette saklı bahçe fazla bir anlam ifade etmeyecektir; çünkü böylesi bir yerde yaşayan insan tabiata karşı bir özlem duymamaktadır. Ancak hayatının neredeyse tamamını şehirlerde geçiren, eviyle işyeri arasında ömür tüketen ve zamanının büyük bir kısmını yapay ortamların içerisinde geçiren modern insan için saklı bahçe, adeta zorunluluk gibidir. Çünkü tabiat, insan için ekmek, su gibi doğal ve zaruri ihtiyaçlardan biri olarak görülmelidir. Bundan dolayı, doğanın ufak bir kesitini sert yapıların içerisinde kullanmak, bu temel ihtiyacın giderilmesinde güzel bir çözüm olarak durmaktadır. Her ne kadar alternatif çözüm arayışları içerisine girilmiş olursa da, mevcut şartlar dahilinde betonarmeden geri dönülemeyeceğine göre, saklı bahçe çeşitli yapılarla entegre bir şekilde yapılabilir. Böylelikle de doğanın yansıması mekânlar içerisinde kullanılabilir, estetik olarak görsel etkisi yüksek alanlar oluşturulabilir ve insanlar için sıradan mekânlar farklı bir atmosfere sokulabilir.

Nitekim yeşil alanların kent yaşamındaki yeri ve önemiyle alakalı çalışmalarda da insanlara sağladığı faydalar konusunda benzer sonuçlara varılmıştır (Önder ve Polat 2012). Kişi başına düşen yeşil alan miktarının artmasıyla sağlık sorunlarının azaldığını gösteren çalışmalar da vardır (Akpınar ve Cankurt 2015). Ayrıca sağlık bulma yönünde çevresel bir etken olarak yeşil alanların kullanılmasıyla ilgili bir çalışmada bulunmaktadır (Bulut ve Göktuğ 2006). Doğal ortamlardan gittikçe uzaklaşan modern bireyler, saklı bahçeler vasıtasıyla tabiatın faydalandırılmalıdır. Özellikle sokakları dar, yeşil alanları yetersiz olan yerlerde saklı bahçeler alternatif çözüm olarak ilk sıralarda yer almalıdır. Çatı bahçesi ile ilgili bir makalede yeşil alanların yetersizliğinden kaynaklanan sorunların çatı bahçe kullanımıyla azaltılabileceği görüşü belirtilmiştir (Aksoy ve İçmek 2010). Nitekim kış bahçeleri, balkon, teras, çatı bahçeleri bir nevi kentlerin ve bulunduğu mahallenin veya sokağın saklı bahçesi konumundadır.

Saklı Bahçe kavramının ortaya çıkmasındaki bir diğer düşünce ise, mimaride sağlanamayacak farklılıkların bitkilerle yapılacağı anlayışının artmasıdır. Bitkilerin görsel etkisinden yararlanılma düşüncesi, çeşitli mekânlar içerisine yeşil alanların alınmasını sağlamış, böylelikle de dış ortama gönderme yapılarak yapılara çeşitlilik ve farklı bir kimlik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Saklı bahçeler, farklı tasarımların uygulanabilmesine kolaylık sağladığı gibi, kullanıldıkları yapılara çeşitlilik, zenginlik, konfor, görsel etki vb. sağlamaktadır. Çünkü alışılmadık bir alanda karşımıza çıkan saklı bahçeler, insanlarda pek çok etki uyandırmakla birlikte, ilk olarak şaşırtıcı olmakta ve bunun peşi sıra rahatlatma duygusunu da beraberinde getirmektedir. Çünkü saklı bahçe, alışveriş merkezinde vakit geçiren bir kişi için, doğayı görebileceği ve rahatlayabileceği bir alan olurken, yemek gibi temel ihtiyacını gideren bir kimse için adeta doğanın içindeymiş hissini uyandıran bir anlama sahip olmaktadır.

Nitekim araştırmamızı yaparken incelediğimiz alanlarda insanlarla karşılaştığımızda aldığımız bildirimler bu şekilde olmaktadır. Saklı bahçenin uyandırdığı etkiler hakkında genel olarak, sessiz sakin olması, açık ve temiz hava olması, mevsimsel değişikliklerin

bitkiler üzerinde gözlenmesinin güzel olması ve sürpriz bir şekilde bulunması şeklinde cevaplar verilmiştir. Ayrıca saklı bahçelerde kullanılan bitkiler genelde estetik değeri daha ön planda olan veya alışılmadık bitkilerden oluştuğu için, peyzajının dikkat çektiğini ifade edenler de bulunmuştur. Kısaca yaptığımız bu değerlendirme bile, saklı bahçenin insanlarda uyandırdığı etkisi göz önüne alındığında, mimaride cazip ve yükselen bir değer olarak kabul edilebileceğini göstermektedir.

Ankara Kenti'nin Bazı Saklı Bahçeleri başlığı altında yapılan bu çalışmada, ilk kez Saklı Bahçe kavramının tanımını yapılmıştır. Daha sonra bu alanların fonksiyonları üzerinde durulmuştur. Saklı Bahçe (Secret Garden), ana tasarım ögesini sürpriz/gizlilik oluşturan, mülkiyeti özel olan, büyüklüğü mekâna göre değişen, özel kullanım alanlarına sahip, daha çok yapısal elemanlar ile çevrili veya bitişik, bulunduğu fiziki mekânlar ile ilişkili açık-yeşil alanlardır. Bu alanlar çoğu kez yoğun yapılaşmanın olduğu kentlerde, kapalı mekân hizmet alanlarında (lokanta, hastane, kafeterya vb.) hizmet etmektedir. Bazen ön sokağa açılan ve giriş kısmında yer alan saklı bahçeler çoğu kez yoldan görünmeyen, mekâna girilince görülebilen sürpriz mekânlardır.

Çalışma doğrultusunda, Ankara Kenti'nde saklı bahçesi bulunan beş farklı mekân üzerinde araştırma yapılmıştır. Bunlar Hastane, Alışveriş merkezi (AVM), Sosyal Tesis, Lokanta ve Hotel'dir. Bu mekânlar insanlara farklı alanlarda hizmet sunmaktadırlar ve her birinin saklı bahçesinin boyutu da birbirinden farklıdır. Bu ise bize, saklı bahçenin her ortamda kullanılabileceğini, farklı amaçlara hizmet edebileceğini ve boyutunun yapıların elverdiği ölçüde değişebileceğini göstermektedir.

İzlenilen yöntem doğrultusunda yapılan bu çalışmada saklı bahçelerde;

- Kullanım yoğunluğunun fazla olduğuna
- Konstrüksiyon elemanlarında ahşap ya da ahşap görünümünün kullanımının fazla olduğu, renklerin daha çok koyu tercih edildiği, oran ve ölçü kavramına dikkat edildiği, aydınlatma elemanı olarak mekanın içinde bulunan saklı bahçelerde bile dış

mekan aydınlatma elemanı kullanıldığına, döşeme elemanının mekana uygun tercih edildiğine

- Bitkilerin kullanımının dış mekanda kent iklimine uygun seçildiği renk, doku, büyüklük bakımından farklı tercih edilmesi, iç mekanda bulunan bitkiler için iç mekan bitki kullanımının ağırlıklı olduğu, yatay ve düşey yönlerde bitkisel tasarım yapıldığına
- Daha çok hareketli, değişik büyüklüklerde su ögesine yer verildiğine
- Farklı büyüklük ve donatılara sahip çocuk oyun alanlarının bulunduğu
- Bu mekanların bulundukları alanın görsel etkisini güçlendirdiği ve mekâna kimlik kazandırdığı sonucuna varılmıştır.

Saklı bahçeler, farklı mekânlarda, farklı etkilerle ve farklı tasarımlarla oluşturulabilecek bir yapı arz etmektedir. Bu durum mimaride esneklik payı yüksek olan bir eleman olarak saklı bahçelerin kullanılabilmesini göstermektedir. Çünkü mevcut olan bir yapının alanı değiştirilemese bile, saklı bahçelerle ortam farklı bir atmosfere sokulabilir ve çeşitli işyerleri için canlılık oluşturabilir.

Ayrıca ekonomik değer açısından düşünüldüğünde, saklı bahçeler işletmeler için güzel bir alternatif olarak durmaktadır. Günümüzde işyerleri ekonomik canlılık kazandırmak/ticari kaygılarla çeşitli uygulamalar yapmaya çalışmaktadır. Mesela lokantalar için düşünüldüğünde, yiyecek kalitesinin yanında görsel etkinin de, insanların tercihinde önemli bir etken olduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Bu etkiyi işletmeler çeşitli şekillerde karşılamaya çalışırken, alanı uygun olan mekânlar için saklı bahçe oldukça güzel bir alternatif oluşturmaktadır.

Ayrıca insanların saklı bahçede geçireceği vakitler, onları bir mekâna tekrar getirebilecek en önemli etkenlerdendir. Bu yüzden, hotel, restoran, tesis, hastane gibi yerlerin saklı bahçelerin görsel ve psikolojik etkilerinden yararlanmaları, ticari kaygıları için de uzun vadede güzel bir veridir.

Yapılan araştırmada, Saklı bahçeyi en iyi şekilde Alışveriş merkezi (AVM)'nin uyguladığı görülmektedir. Devasa boyuttaki bir Avm'de iç ve dış mekânda bulunan

saklı bahçeler farklı boyutlarda ama yapıyla ahenk içerisinde uygulanabilmiştir. Rahatsız etmeyen bir düzen içerisinde mekân içerisinde sıklıkla kullanılan ama göz yormayan yeşil yapılar, AVM atmosferinin sıkıcılığını/yoruculuğunu yoğun bir şekilde kırmış ve müşterilerin dinlenebileceği güzel ortamların oluşmasına fırsat vermiştir. Sürpriz bir şekilde karşımıza çıkan dış saklı bahçe ise oldukça dikkat çekici ve görsel açıdan da tatmin edici durmaktadır.

Bütün bu ifade edilenlerin yanında, saklı bahçelerin tasarımında profesyonel yardımın mutlaka olması gerektiğine de işaret etmek gerekecektir. Çünkü incelediğimiz alanlarda da görüleceği üzere, profesyonel açıdan yardım alınarak oluşturulan saklı bahçelerle hiçbir destek almadan yapılan saklı bahçelerin estetik açıdan farkı net bir şekilde görülmektedir. Profesyonel bir yardımdan uzak olarak yapılan saklı bahçelerin, fikir açısından güzel olmakla birlikte uygulamada zayıf kaldığı ifade edilebilir. Çünkü tasarım öğelerinin özenle seçilmesi, bir mekânı güzel kılmak için tek başına yeterli olmamaktadır. Saklı bahçe oluşturulurken;

- Alana uygunluğuna
- Mekânın kullanım işlevine sağladığı uyuma
- Beklentilerin karşılanmasına
- Çevre ile olan ilişkisine ve uyumuna
- Kötü görüntülerin gizlenmesine
- Bitki tercihinine (zehirli bitkilerin kullanılmaması, renk, form, ölçü, doku bakımından etkileyici olmasına) ve kullanımına (küçük mekanlarda duvar bitkilendirmesi yapılması ya da bitki tercihiyle mekânı insan ölçeğine indirme vb)
- Yapı elemanları tercihinine ve kullanımına (oturma birimleri, aydınlatma elemanları, görsel obje vb.)
- Mekan güvenliğine sahip olmasına
- Sessiz bir mekân elde edilmesine
- Tasarımın etkileyici/ cezbedici olmasına
- Su kullanımının (gürültüyü azaltma ve görsel etkisinden ötürü) olması gibi pek çok etmen rol oynamaktadır.

Çevre ile uyumlu, fonksiyonel, estetik, ekonomik ve ekolojik saklı bahçeler elde edilmesi ve bu bahçelerin kentlere kazandırılmasında Peyzaj Mimarları başta olmak üzere diğer konu uzmanları tarafından tasarımdan uygulama ve kontrole kadar görev almaları gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Ankara Kenti'nde incelenen beş mekân (hastane, alışveriş merkezi (avm), sosyal tesis, lokanta, hotel), saklı bahçelerin iyi uygulamaları olarak sunulmuştur. Ayrıca bu yerlerde yaptığımız mini anket sayılabilecek görüşmelerimizde de, saklı bahçenin pozitif sonuçlarını almış bulunmaktayız. Saklı bahçeler sahip oldukları psikolojik, ekolojik, estetik, ekonomik ve rekreatif faydalarından ötürü popülerliği yüksek olan bir uygulama olarak görünmektedir ancak günümüzde uygulamasının az olduğu ifade edilebilir. O yüzden özellikle metropollerde insanlara sağladığı faydalardan ötürü arttırılmalıdır.

Saklı bahçenin mini türlerinden sayılabilecek, çatı duvar bitkilendirmeleri ve kış bahçeleri arttırılmalı, bu mümkün değilse eğer, balkon düzenlemeleri, teras bahçeleri düzenlemeleriyle doğadan yararlanılmalıdır. Saklı bahçeler, insanların doğayla olan iletişimini başlatacak güzel bir adım olarak düşünülmelidir.

Ankara Kenti'nin Bazı Saklı Bahçeleri adıyla yapılan bu çalışmanın, Peyzaj Mimarlığı disiplinde tasarım, planlama-uygulama konularında çalışanlara yeni bir bakış açısı kazandırması ve saklı bahçelerin sayısının artırılmasına sağlayacağı katkı yönünde başarılı sayılacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, Y. ve İçmek, S. 2010 Çatı Bahçelerinin Kent Yaşamındaki Yeri ve Önemi: İstanbul Kentinden Örnekler, 5. Ulusal Çatı ve Cephe Sempozyumu, İzmir
- Akpınar, A. ve Cankurt, M., 2015. Türkiye’de Kişi Başına Düşen Yeşil Alan Miktarı ile Ölüm Oranı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 12(2):101-107
- Alper, H., 2002. Peyzaj Mimarlığında Işık ve Renk Kullanımının Erzurum Kenti Örneğinde İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Altınçekiç, H., 1998. Peyzaj Mimarlığına Giriş Ders Notu, İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul.
- Altınçekiç, H., 1999. Davranış Psikolojisi Ders Notu, İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul.
- Anonim, 2016a. wikipedia.com/mimarlik_tanimi/ankamall
- Anonim, 2016a1. treesplanet.blogspot.com.tr/dobbies.com/pinterest/commons.wikimedia.org
- Anonim, 2016b. <http://engelsizkent.org/tasarim-rehberi/merdivenler/>
- Anonim, 2016b1. pinterest/www.chriskayler.com/www.flickr.com
- Anonim, 2016c. hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar
- Anonim, 2016c1 www.arkitera.com
- Anonim, 2016d. <http://www.nufusu.com/wikipedia.com>
- Anonim, 2016dl. www.irgardencentre.com/product-p/hedera-helix-gold-child.htm/
- Anonim, 2016d2. www.mailordertrees.co.uk/products/parthenocissus-quinquefolia-var-engelmannii-engelmans-ivy-plant
- Anonim, 2016e. www.ankara.gov.tr
- Anonim, 2016e1. <https://tr.pinterest.com/explore/yaban-asmas%C4%B1-952594036966/>
- Anonim, 2016e2. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lonicera_sp._blooming_04.JPG/
- Anonim, 2016e3. <https://i.ytimg.com/vi/44c8l2X4nGI/maxresdefault.jpg/>
- Anonim, 2016e4. <http://www.floravera.com/index.php/archives/13151>
- Anonim, 2016f. www.mayagöz.com/ www.haritamap.com
- Anonim, 2016f1. www.hanimefendi.com
- Anonim, 2016g. ankamall.com/ www.e-sehir.com
- Anonim, 2016g1. Google earth/googlemaps
- Anonim, 2016h. www.google.com.tr/maps/place
- Anonim, 2016h1. www.emlakm.com
- Anonim, 2016i. [www.latanyaankara.com/tr ve googlemaps](http://www.latanyaankara.com/tr_ve_googlemaps)
- Anonim, 2016i1. <http://www.haberler.com/yaz-sicaklarinda-ankamall-dan-bahce-ve-terras-keyfi-7484838-haberi/>
- Anonim, 2016j. Peratrend.com
- Anonim, 2016j1. ankarademirsportesisleri.com
- Anonim, 2016k. aliyeyucel.blogspot.com
- Anonim, 2016l. www.papeya.com/www.katalogrehberi.com

- Anonim, 2016m. www.mobilyaodaları.com/www.senkereste.net
- Anonim, 2016n. www.yapikatoloğu.com
- Anonim, 2016o. Park Dizayn
- Anonim, 2016ö. www.dekorasyondunyasi.com
- Anonim, 2016p. www.evdekorasyonu.tv
- Anonim, 2016r. <http://www.yasambu.com/forum/konu/yeni-tasarim-bahce-isiklandirma-modelleriyle-gelen-harika-gorunumler.68250/>
- Anonim, 2016s. <http://ddekora.com/bahce-aydinlatma-fikirleri/>
- Anonim, 2016ş. <http://www.mobilyaevdekoru.com/havuzu-aydinlatirken/>
- Anonim, 2016t. nasilkolay.com
- Anonim, 2016u. sulamamarket
- Anonim, 2016ü. 42976.tr.all.biz
- Anonim, 2016v. evdekorasyon.sadekadinlar.com
- Anonim, 2016y. www.neotempo.com
- Anonim, 2016z. www.heykelparki.com
- Askan, G ve Yılmaz,H., 2016. Erzincan Kenti Açık-Yeşil Alanlarında Kullanılan Bitkisel Materyalin Belirlenmesi Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2016, 9(1), 57-74 Araştırma Makalesi
- Aslanboğa, İ., 1976. Şehir Çevresi Ağaçlıkları (Çeviri), İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri:B, Cilt:XXVI, Sayı:2, 256-279, İstanbul.
- Atıl, A., Gülgün, B., Yörük, İ., 2005. Sürdürülebilir Kentler ve Peyzaj Mimarlığı Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 42(2)
- Ayaşlıgil, Y., 1999. Peyzaj Ekolojisi Ders Notu, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul.
- Ayaşlıgil, Y., 2000. Bitkisel Tasarım Ders Notu, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul.
- Barış, M., 2005, Kent Planlaması, Kent Ekosistemi ve Ağaçlar, Planlama 2005/4, s.156-163, TMMOB Şehir Plancıları Odası Dergisi.
- Başal, M., Memlük,Y., Yılmaz,O., Kurum.E., 1997. Peyzaj Konstrüksiyonu, Ank. Üniv.
- Bayrakçı, O. 1991. Kent Mobilyaları Tasarımında Kimlik Sorunu ve Kent Kimliği İçindeki Yeri. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu. Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 75-77, İstanbul.
- Bayramoğlu, E, ve Özdemir B., 2012 "Trabzon kent merkezi, Uzun Sokak kentsel donatı elemanlarının kent kimliği açısından değerlendirilmesi." Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi 12.2, 182-191.
- Bulut, Y. ve Göktuğ, T. H., 2006. Sağlık Bulma Yönünde Çevresel Bir Etken Olarak İyileştirme Bahçeleri, GOÜ. Ziraat Fakültesi Dergisi, 2006, 23 (2), 9-15
- Dirik, H., 2001. Kent Ormancılığı ve Yeşil Kuşak tesisleri. Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl 38, Sayı 5, s. 16-23.
- Dirik, H., ve Ata C., (2005). Kent Ormancılığının Kapsamı, Yararları, Planlanması ve Teknik Esasları. *Journal of the Faculty of Forestry, Istanbul University*.
- Ekim, E. 2012 Türk Evinde Yaşam Alanı: Avlu. Diss. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Emür, S.H. ve Onsekiz, D., 2007. "Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi-Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi." 367-396.

- Erdal, Z., 2003. Su Elemanlarının Kentsel Mekanlarda Kullanımı İstanbul Örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdem, N., 1999. Peyzaj Tasarımı Temel İlkeleri, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İstanbul.
- Eroğlu E, Kesim G, Müderrisoğlu H. 2005. Düzce Kenti Açık ve Yeşil Alanlarındaki Bitkilerin Tespiti ve Bazı Bitkisel Tasarım İlkeleri Yönünden Değerlendirilmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11(3), 270-277.
- Evyapan, G.A. 2000 Landscape Design Lectures METU Faculty of Architecture Press, Ankara
- Gagliano, A., Detommaso, M., Nocera, F., Patania, F., & Aneli, S. (2014). The retrofit of existing buildings through the exploitation of the green roofs—a simulation study. *Energy Procedia*, 62, 52-61.
- Gül, A ve Küçük, V., 2001. Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2001, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 27-48
- Güney, A., Ü. Erdem, B. Zafer, Ş. Hepcan. 1996. Peyzaj Konstrüksiyonu (Donatı Elemanları), E. Ü. Zir. Fak. Yayınları No: 514, ISBN 975 483-294-3, İzmir, 149 s.
- Hattapoğlu, Z. 2004 Su Olgusunun Yerleşmeler Evrimindeki Yeri ve Günümüzde Bir Kentsel Tasarım Elemanı Olarak Yeniden Yorumlanması Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Hindistan, A., (2006). Avluların Peyzaj Tasarım Kriterleri Yönünden Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kelkit A. 2002. Çanakkale Kenti Açık-Yeşil Alanlarda Kullanılan Bitki Materyali Üzerinde Bir Araştırma. *Çevre Dergisi*, 10 (43), 17-21.
- Konijnendijk, C. C., 2005. New Perspectives for Urban Forests: Introducing Wild Woodlands, *Wild Urban Woodlands: New Perspectives for Urban Forestry*, Ingo Kowarik, Stefan Körner- Editors, ISBN 3-540-23912-X
- Kuban, D., (2002). Mimarlık Kavramları: Tarihsel Perspektif İçinde Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş, YEM Yayınları, İstanbul.
- Kuchelmeister, G., Braatz, S., 1993: Nouveau regard sur la foresterie urbaine. *La Foresterie Urbaine et Périurbaine*. *Unasylva*, 173, Vol. 44, pp. 3-12.
- Musgrav, T., 2000. *Courtyard Gardens*, Hearst Books, Newyork.
- Nowak, D.J., 1994. Air Pollution Removal by Chicago's Urban Forest, In: McPherson, E.G, D.J, Nowak and R. A. Rowntree. *Chicago's Urban Forest Ecosystem: Result of the Chicago's Urban Forest Climate Project*, USDA Forest Service General Technical Report, NE-186, 63-81.
- Ozer, S., İrmak, M. A., & Yılmaz, H. (2008). Determination of roadside noise reduction effectiveness of *Pinus sylvestris* L. and *Populus nigra* L. in Erzurum, Turkey. *Environmental monitoring and assessment*, 144(1), 191-197.
- Önder, S. ve Polat, A. T., 2012 Kentsel Açık Yeşil Alanların Kent Yaşamındaki Yeri ve Önemi , Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri, Konya
- Öner, N., Ayan, S., Sivacıoğlu, A., İmal, B., 2007. Kent Ormancılığı ve Kent Ormanlarının Çevresel Etkileri, Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, ISSN 1303-2399, Cilt:7, No:2

- Pamay, B., 1979. Park - Bahçe ve Peyzaj Mimarisi: Yeşil Planlama Elemanlarının Dekoratif ve Ekolojik Özellikleri ile İlgili Listeler, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları 264, İstanbul.
- Pandit R, Polyakov M, Tapsuwan S, Timothy M. 2013. The effect of street trees on property value in Perth, Western Australia. *Landscape and Urban Planning*, (110), 134-142.
- Rahman, S. R. A., Ahmad, H., Mohammad, S., & Rosley, M. S. F. (2015). Perception of green roof as a tool for urban regeneration in a commercial environment: The secret garden, Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 170, 128-136.
- Rubenstein, H. M. 1992 *Pedestrian Malls, Streetscapes and Urban Spaces*, John Wiley and Sons, Inc., USA, 288
- Sherman, Sandra A., Mardelle McCuskey Shepley and James W. Varni.,2005. Children's Environments and Health- Related Quality of Life: Evidence Informing Pediatric Healthcare Environmental Design. *Children, Youth and Environments* 15(1):186-223
- Ş. Şahin, M. Barış., 1998. Kentsel Doku İçerisinde Açık ve Yeşil Alan Standartlarını Belirleyen Etmenler, *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, s.10, İstanbul
- Taner,T. ve Gündüz, O., 1980. Peyzaj Mimarlığı ve Çevre Tasarım Disiplinleri İçindeki Yeri, *Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümü Dergisi*, İzmir, Sayı: 4, s:24-30.
- Vitrivius, 1990. *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Çeviren: Suna Güven ve Sevki Vanlı, Mimarlık Vakfı Yayını No: 2, An kara.
- Wong, N. H., Cheong, D. K. W., Yan, H., Soh, J., Ong, C. L., & Sia, A. (2003). The effects of rooftop garden on energy consumption of a commercial building in Singapore. *Energy and Buildings*, 35, 353- 364.
- Yang J, McBride J, Zhou J, Sun Z. 2005. The urban forest in beijing and its role in air pollution reduction. *Urban Forestry & Urban Greening* (3), 65-78
- Yılmaz, H. Ve Irmak, M.A., 2012. Yerleşke Planlamasında Bitkisel Tasarım İlkeleri; Atatürk Üniversitesi Yerleşkesi Örneği, Atatürk Üniversitesi Yayınları No:1011, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Yayınları No:1, 192 sf.
- Yılmaz, H., Demircioglu Yildiz, N. & Yılmaz, S., 2008. Effects of snow-reflected light levels on human visual comfort. *Environmental monitoring and assessment*, 144(1), 367-375.
- Yücel, G.F., 2006. *Ege Mimarlık Dergisi*, Kamusal Açık Mekanlarda Donatı Elemanlarının Kullanımı Yayını, (4) 59.
- Yüksel, Ü. D. ve Yılmaz, O., 2008. Ankara Kentinde Kentsel Isı Adası Etkisinin Yaz Aylarında Uzaktan Algılama ve Meteorolojik Gözlemlere Dayalı Olarak Saptanması ve Değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt:23, No:4, 937-952 Zir. Fak. Yayınları: 1484, Ders Kitabı: 445, Ankara, 186 s.
- Zorlu Bekiroğlu, D., 1992. Tarihsel Süreç İçerisinde Su Ögesinin Peyzaj Planlamada Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

1992 tarihinde Ankara’da doğdu. 2010 yılında Çağrı Koleji Lisesi’nden mezun oldu. Aynı yıl Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı bölümüne birincilik ile girdi. 2014 yılında bölümü derece ile bitirip Peyzaj Mimarı ünvanı aldı. Gelişim Mimarlıkta iş deneyimi kazandı. Aynı yıl Atatürk Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Yüksek Lisans eğitimine başladı. Prof. Dr. Hasan YILMAZ danışmanlığında tez çalışması olarak ‘Ankara Kenti’nin Bazı Saklı Bahçeleri’ adlı yüksek lisans tezini yazdı.

